Lietuvos Nacionalinė M. Mažvydo biblioteka

MŪSŲ KELIAS

Lietuva Tėvynė mūsų...

LITHUANIAN NEWSPAPER „OUR WAY" ★ AUTHORIZED BY EUCOM HQ, CIVIL AFFAIRS DIVISION

Nr. 67 (179) IV metai — LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS, IŠEINĄS DUKART SAVAITĖJE — Dillingen/D., 1948 m. lapkričio 24 d.

Nutautėjimo pavojai mišriose šeimose

Tremties sąlygose jau pragyvenome keleris metus. Jie buvo sunkūs, tačiau mes džiaugiamės, kad iki šiol dar nepalūžome dvasiškai ir fiziškai. Mūsų DP stovyklos yra tarsi kokios lietuviškos salos, oazės. Čia skamba mūsų kalba ir dainos. Turime savo tautines mokyklas ir kultūrines organizacijas. Per jas mes ne tik auklėjame priaugančią kartą, bet ir išlaikome lietuviškas tradicijas ir kuriame ir toliau lietuvišką kultūrą. Deja, sąryšy su emigracija į kitus kraštus ir šios sąlygos dar žymiai pakitės. Jau šiandien galima pramatyti, kad išsisklaidžius svetimuose kraštuose, retai kur bepavyks sukurti lietuviškas mokyklas ir daug sunkiau bus išlaikyti ir savas lietuviškas tradicijas.

Jau šiandien yra pats svarbiausias reikalas rūpintis išlaikyti ir sveiką lietuvišką šeimą. Tik sveika lietuviška šeima ateityje bus pats svarbiausias mūsų tautinis židinys. Tik jos dėka mes galime tikėtis, kad ir naujoji karta bus lietuviška ir nepasiduos nutautėjimo pavojams. Reikia manyti, kad tremtinių šeimos atliks savo tautai reikiamas pareigas. Pavojų susidaro ir susidarys tik mišriose šeimose.

Tikslios vedybų statistikos mes neturime. Tačiau jau tremtyje susituokusių yra gausus būrys. Tų vedybų gal mes būtumėm turėję ir daugiau, bet ir čia sutrukdė toji nelemtoji emigracija į svetimus kraštus. Kaip žinome, tiek Kanada, tiek Australija, tiek kai kurie kiti kraštai, pirmoj eilėj pageidauja ir priima viengungius. Toji aplinkybė stipriai payeikė ir į jaunus žmones. Kurie ir buvo pasiruošę, tačiau dėl tų naujų salygų savo vedybas atidėjo patogesniam laikui. Tautine prasme mūsų tai nedžiugina. Vienu atveju, mūsų tauta tuo būdu turi mažesnį priaugli, o kitu atveju kaip tik susidaro pavojus susikurti mišrioms šeimoms. Kad čia neklystama, parodo kaip tik toji aplinkybė, kad stovykloj gyvenantieji labai retais atvejais sukūrė mišrias šeimas. Tuo tarpu tie, kurie gyvena privačiai išsisklaidę tarp svetimų, ar buvo išskryninguoti, jau yra sukūrę daug mišrių šeimų. Nors ir čia tikslios statistikos nėra, tačiau galima spėti, kad tokių mišrių šeimų Vokietijoje turime net keletą šimtų. Šiandien apie tai mažai kalbama, tačiau visai neklysdami galime pasakyti, kad tai yra pirmosios nutautėjimo rūdys. Ateitis parodys, kad didelė dalis tų, kurie sukūrė mišrias šeimas, bus dingę mūsų tautai amžinai. Jau dabar, kai teko lankytis tokiose šeimose, gimusieji vaikai mokomi ne lietuviškai, o vokiškai. Kitaip ir būti negali. Jei visa aplinkuma yra vokiška, tai ir tvirto lietuviško charakterio asmuo negali atsispirti vaikų nutautinimui. Jie šiandien guodžiasi, kad Lietuvai atkūrus savo nepriklausomybę, grįžę galės atlietuvinti ir savo šeimas. Bet juk gali ir tada kaip tik tos mišrios vedybos apsunkinti jų pačių grįžimą į savo laisvą ir nepriklausomą tėvynę.

Nedžiuginančios žinios ateina ir iš mūsų tautiečių, emigravusių į Kanadą, Australiją, Braziliją, Belgiją ir t. t. Tiesa, tuose laiškuose, kurie rašomi oficialiai ir skelbiami laikraščiuose, tokių pėdsakų mes neužtinkame. Ten kalbama apie darbo sąlygas, uždarbius, klimatą ir pan. Tuo tarpu pavartę privačius intymių draugų laiškus mes aptinkame visai priešingų reiškinių. Vienas kitas kalba, kad jau susiradęs sau merginą, ar mergina vyrą. Esą užsimezgę šilti draugiški santykiai ir, gal būt, ateityje teksią pagalvoti ir apie vestuves. Kai kurie ten nuvykę pasiduoda aistrai, smagumų ieškojimams. Tokie asmenys aptemdo savo protą ir dažnai net patys nepasijunta, kaip patenka į vedybines painiavas, o to pasėkoje yra priversti sukurti mišrias šeimas. Jei tokių dalykų įvyksta jau šiandien, tai jų ateity pasitaikys dar daugiau. Nereikia pamiršti, kad dar Lietuvoj buvę vaikai šiandien jau išeina į vyrus ir želdina ūsus... Ir jiems netrukus pribręs laikas kurti šeimas. Nėra abejonės, kad jiems pavojai bus dar didesni, ir jie patys dar mažiau tam atsparesni. Tad, sergėk Dieve, jei mums kartais kai kuriems tektų pragyventi keliolika ar kelias dešimtis metų svetur, kas atsitiks su mūsų jaunąja karta! Mes ne kartą dejuojame, kad JAV, kur yra tokia stipri lietuviška spauda, mokyklos, organizacijos, nepajėgia apsaugoti jaunimo nuo nutautėjimo. Tokių salygų kituose kraštuose tikrai nebus. Tad ir pats nutautėjimo pavojus bus žymiai didesnis.

Jau šiandien kyla klausimas, kaip apsisaugoti nuo tų pirmųjų nutautėjimo pavojų, kaip išsaugoti sveiką lietuvišką šeimos židinį. Juk tik jis vienas yra stipriausias ramstis mūsų tautinei kultūrai. Tikrai, su šiais pavojais kovoti yra nepaprastai sunku. Sakoma, kad širdis retai klauso net ir sveiko proto balso. Vis dėl to, mes čia turime apeliuoti į mūsų jaunimą. Turime tikėti, kad jie nepasiduos

(Nukelta į 8 pusl.)

Naujas pavojus auga Europoje?

Anglosaksų politika. Prancūzijos baimė. Vokietijoje nacių atgimimas. Galimos pasekmės

Paskutiniai britų ir amerikiečių politikų žygiai dėl Vokietijos karo potencialo — Ruhro srities — valdymo perleidimo vokiečiams išsaukė didelę reakciją ne tik jau Prancūzijoje, bet rimtų pastabų pateikia ir Amerikos bei Britanijos spauda. Buvęs JAV valstybės pasekretorius Sumner Welles laikraštyje NYHT primena, jog Prancūzijos parlamentas jau vasarą parodęs, kad **anglosaksai ar tik nepakartoją savo fatalinės 1920 metų klaidos, atstatydami galingą ir centralizuotą Vokietiją, norėdami padaryti ją atrama prieš Rusiją.** Šis anglosaksiškas žygis, rašo NYHT, išsaukęs susirūpinimą visuose kituose mažesniuose kraštuose, nebekalbant jau apie pačią Prancūziją, kuri išgyveno du didelius vokiečių antpuolius.

Šalia šio politinio žygio, baimę kelia ir kitas faktas, tai vokiečių nacių atsigavimas ir veržimasis prie valdžios vairo, o ką paskiau jie darys — jau vienas Dievas žino.

Sumner Welles rašo, kad jis prieš tris dienas gavęs iš Europos tokį pranešimą: „Tikrasis vokietis nieku būdu nepasikeitė. Jis tavo priešas ir tu negali juo pasitikėti. Generolas v. Paulus ir jo vyrai susidėjo su rusais tikėdami, kad vėliau vokiečiai galės rusus valdyti. Jie, esą, nebijo tarnauti rusams dabartiniu metu. Jeigu jūs įduosite Vakarų vokiečiams ginklus į rankas, — o gandai sklinda jau apie 500.000 vyrų armijos sudarymą, — v. Paulus taktika vieną dieną persimes į Vakarus ir, jei Rusija pasijustų kėblioje padėtyje, ji susijungtų su Vokietija Europos užgrobti, o Vakarų Vokietija jums smogtų į nugarą. Jums nebūtų geriau, jeigu Rusija paliktų Vokietiją su komunistine armija. Rezultatai būtų tie patys."

Laikraštis pastebi, kad šis pranešimas yra gautas ne iš Prancūzijos, bet iš žymaus Danijos žurnalisto Kopenhagoje.

Sumner Welles rašo, kad **Anglų-Amerikiečių politika Vokietijos atžvilgiu Vakarų Europos vienybės sudarymui padarė neigiamą efektą.** Jisai, kaip ir daugelis įžymių asmenų, primena, kad Vokietijos valdymo sprendimas buvęs visai teisingai formuluotas Teherane, kur buvusi numatyta federacinė autonominė Vokietijos valdymo struktūra.

Šalia minėtų anglosaksų žygių, **patys vokiečiai buvusius nacius iškiša į aukštas valdžios vietas ir jų teismai pradeda pripažinti geštapo potvarkius.** Daily Mail rašo, kad viena Hamburgo moteris iškėlusi bylą prieš buv. geštapo agentą, kuris ją buvo areštavęs karo metu už užsieninio radijo klausymą. Teismas nusprendęs, jog ji nebuvusi per blogai traktuojama. Iš tikrųjų, rašo toliau Daily Mail, vokiečių pokario sprendimas vyksta ir toliau ir ji pripažįstama kalta pažeidus įstatymą, kurį geštapas buvęs įpareigotas vykdyti. Ir moteris buvusi nubausta 600 markių. Tokiu būdu 1948 m. vokiečių teismas palaikė geštapo persekiojimo legalumą.

Šitos dvi citatos, neminint jų gausybės, pakankamai rodo, kad Vokietija vėl žengia prie naciškos tvarkos arba, kaip rašo Daily Mail, „naciai lipa atgal prie valdžios". Todėl ir tai verčia rūpintis bei jaudintis ne vien Prancūziją, kuri iš vienos pusės smaugiama komunizmo, iš kitos pusės grasoma augančio vokiečių nacizmo, nors ir lėtai, bet palaipsniui ir tikrai augančio ir kopiančio prie valdžios ir karinės galios. Šita padėtis verčia rūpintis ir Vokietijos kamynus, neišskiriant ir mūsų pačių, valstybės reikalus nagrinėjant, o ypatingai Mažosios Lietuvos likimą planuojant.

Sumner Welles todėl siūlo grįžti „atgal prie Teherano pagrindų". Vokietijos vėžys užkrečiąs kiekvieną Europos dalį. Welles netiki nei Amerikos dabar taikoma ekonomine parama Europai, nei Vakarų Unijos paktu. Tai vis laikinės priemonės. **Išeitis esanti Vokietijos nuginklavimas ir tarptautinė kontrolė.** Ir Paryžiuje pabrėžiama, kad Ruhro srities kontrolė ir valdymas turįs būti tarptautinis, efektyvus ir nuolatinis, rašo H. King.

Oficialus vokiečių radijo komentatorius primena prancūzams, kad jie neturėtų bijoti vokiečių ir kad didžiausia grėsmė esanti už Elbės. Nežiūrint vienokių ar kitokių pasisakymų, Prancūzijos politinuose sluogsniuose vokiečių ekonominio ūkio atkūrimas iššaukė baimę ir vyriausybė įteikė memorandumus anglosoksams Ruhro srities klausimu.

Apskritai, tenka pabrėžti, kad gyvename labai trapų politinį laikotarpį, kuris vis dar galutinai nesusikristalizuoja ir todėl tenka apgailestauti, kad Vakarai nerodo bendros kalbos ne tik Sovietų-komunizmo, bet ir Vokietijos bei augančio nacizmo atžvilgiu.

J. Aras

J. A. V. nesiekia imperializmo

JOHN FOSTER DULLES ĮSPĖJIMAS

Kai JAV reikalų ministeris p. G. Marshallis išvyko į Washingtoną ir prezidentas Trumanas p. Dulles paskyrė J. Tautose delegacijos pirmininku, tai naujasis pirmininkas amerikiečių klube Paryžiuje įspėjo vakariečius nuo skaldymosi, kuris juos galįs pražudyti. Jis sakė, kad jei Vakarų Europa pasirinks nevienybę, silpnumą, jei ji išsiskirstys į atskiras dalis, tada vieną gražią dieną galės patekt Rytų orbiton.

J. A. Valstybės, anot Dulles, tris kartus dėjusios dideles pastangas per paskutinius trisdešimt metų Europos gyventojams pagelbėti ir apsaugoti jų laisvąsias institucijas — tai du pasauliniai karai ir dabar Marshallio planas. Naujasis pirmininkas nurodė, kad Amerikai primetama imperalistinė politika yra klaida arba piktos valios padarinys. Amerika per abu pasauliniu karu turėjusi progų tai padaryti, bet ji nepadarė ir nepadarys. Dulles aiškiai tai užakcentavo pasakydamas, jog „mes norime matyti Europą ekonomiškai tiek stiprią, kad nei JAV, nei bet kuri kita jėga negalėtų panaudoti Europos svetimiems tikslams, ne pačiai Europai ugdyti. Mes norime turėti Europą ekonomiškai tiek pajėgią, kad ji klestėtų savo pačios teisinėse ribose ir nepriklausytų nuo ekonominių dovanų iš kitur. Mes norime matyti Europą pakankamai vieningą, jog praktiškai mes galėtume su ja dirbti."

Toks naujojo JAV J. Tautų delegacijos šefo pareiškimas atmeta sovietų daromus priekaištus dėl imperialistinių JAV užmačių ir kartu primena Europai būti vieningai, kad jos Rytų chaosas neprarytų.

P. Dulles dėl Atlanto pakto sudarymo pasisakė teigiamai. Anot jo, Atlanto paktas galėtų būti „pakankamai konstruktyvus ir kuriąs, jog jis galįs būti paskutine pastanga, kuri būtų reikalaujama iš mūsų."

Baigdamas savo kalbą išreiškė viltį dėl Europos vienybės sudarymo, nežiūrint kurių dar kliūčių kelyje atsirastų (NYHT/m).

JAV laivyno vadovybė paskelbė, jog ji sėkmingai išbandžiusi naujo kovos sprausminio lėktuvo tipą, kuris skris per 600 mylių į valandą.

Naujasis lėktuvas neturės iki šiol įprastos lėktuvams uodegos, jo sparnai atgal atlenkti, dviejų motorų varomi ir pritaisyti laivininkystės reikalams. Šis lėktuvo tipas yra vienas greičiausių iki šiol esamų operacijose. (UP)

Paskutinės aktualijos

— Prez. Trumanas iš atostogų grįžo ir pirmadienį Baltuosiuose Rūmuose turėjo pirmąją konferenciją su vadovaujančiais JAV asmenimis, dalyvaujant ir G. Marshalliui. Šioje konferencijoje paliesta Jungt. Tautų atlikti darbai Paryžiuje, Palestinos, Kinijos, Berlyno krizės reikalai, o taip pat ir Prancūzijos priešinimasis anglosaksų planams dėl Vokietijos ateities.

* * *

— Praėjusį sekmadienį Ispanijoje įvyko pirmieji savivaldybių rinkimai po pilietinio karo. Kandidatus išstatė viena Franco (falangistų) partija. Opozicija vedė kampaniją rinkimams boikotuoti. Vyriausybė grasino sankcijomis tiems, kurie nebalsuosią. Tokiomis tad aplinkybėmis rinkimuose dalyvavo nuo 56 iki 80 % turinčių balsavimo teisę.

* * *

— Vokietijos sovietinėje zonoje profesinės sąjungos panaikino įmonėse darbininkų tarybas: daugiau darbo — mažiau teisių dirbantiesiems!

* * *

— Pietinės Korėjos ministeris pirm-kas paskelbė parlamentui, kaip nurodo AP, kad amerikiečių vadovybė ruošiantis atitraukti savo kariuomenę iš savo valdomos Korėjos dalies.

* * *

— Kaip aiškėja, prez. Trumanas tikisi, kad užs. reik. minist. G. C. Marshallis savo pareigose „dar kurį laiką" pasiliksiąs. Kelis mėnesius arba ir dar ilgesnį laiką savo poste pasiliks ir krašto gynimo ministeris Forrestal.

Kietas riešutas Palestinos problema

BRITAI REMIA BERNADOTTE PLANĄ, ŽYDAI IR ARABAI PRIEŠINASI

Paskutiniu metu J. Tautose pradėta daugiau nagrinėti Palestinos problema. D. Britanija pasisakė už grafo Bernadotte planą, pagal kurį Negeb Palestinos dykumos būtų žydų evakuotos ir perleistos arabams, kad Jeruzalė būtų atiduota tarptautinei kontruolės tarybai ir kad Arabų Palestinos klausimas būtų paliktas išspręsti Palestinos arabams, susitarus su Arabų kraštais. Tai toks britų pasiūlymas.

Be to, britai pasiūlė, kad vietoje esamo tarpininko Palestinos klausimu būtų paskirta J. Tautų generalinio suvažiavimo patariamoji Palestinos klausimams nagrinėti trijų valstybių komisija. Ši komisija pakeistų dabartinį tarpininką dr. Ralph J. Bunche.

Britai siūlė arabinę Palestinos dalį prijungti prie Transjordanijos, kaip gretimo arabų krašto. Arabai ir žydai kol kas priešinosi šiai britų įneštai rezoliucijai. Žydai ypač nenori Bernadotte plano, nes jie nori daugiau gauti negu turi, o arabai visai nepripažįsta Izraelio valstybės egzistencijos. Kol kas laukiama JAV pasisakymo, nes anksčiau JAV rėmė J. Tautų Palestinos padalijimą, kuris žydams buvo daug palankesnis. Greičiausiai JAV pasisakys tik po to, kada p. Marshalis su prez. Trumanu Washingtone šį klausimą aptars. Spalių 24 d. Trumanas pasisakė už pirmykštį planą ir be žydų sutikimo jis nesutiko daryti pakeitimų. Ar dabar toji pažiūra pasikeis, ar ji pasiliks, greitai paaiškės, nes žydų įtaka turės justis naujoje politikoje. J. Tautose šefu paskyrė Benjaminą Cohen'ą. Tačiau galima tikėtis ir kompromiso, kuris būtų priimtinas ir britams, kurie labiau remia arabų pasaulį su naftos šaltiniais. Sovietai britų pasiūlymui priešinasi. Jie laikosi aukstyvesnio J. Tautų Palestinos padalijimo plano.

Žydai, būdami stipresnėje pozicijoje negu arabai, norėtų tiesioginių derybų, kaip tai siūlo tarpininkas dr. Bruche, kai arabai, nepripažindami Izraelio nenori visai kalbėtis. Reikia spėti, kad Izraelio valstybė, remiama Sovietų Sąjungos, tikrai bs įkurta, nesvarbu kokius ji Palestinos plotus užims. Amerikos kapitalistų žydų kapitalas dykumas pavers žydinčiu sodu ir išugdys nemažą pramonę, su kuria Arabams bus sunku kunkuroti. Šis istorinis žydų valstybės įkurimo faktas taps įgyvendintas.

Atominė bomba priverstų rusus trauktis

Besilankydami JAV kongresmanai Vokietijoje ir betyrinėdami V. Europos greitesnio ūkio atkūrimo klausimus, pasisakė, kad esąs imperatyvas, jog Vakarų Vokietija greičiausiai ekonomiškai atsistotų ant savo kojų, visai neatsižvelgiant, ar kam tas patinka, ar ne. Tai griežtas paaiškinimas, kuris greičiausiai išsaukė ir generolo de Gaulle pasisakymą, nevedąs į Europos vienybę ir nejungiąs prieš rusų komunistinę agresiją.

Respublikininkų atstovas p. Short, kuris vadovavo 7 asmenų grupei, nurodė, jog jis nesutinkąs nei su gen. de Gaulle, nei su kitais prancūzų vadovais, kurie išreiškę baimę dėl greito Vokietijos atsikūrimo.

Atstovai, susipažinę su oriniu gerybių transportu į Berlyną, pareiškė visišką pasitenkinimą ir net išreiškė pasigerėjimą puikiu darbu.

Atstovas iš Illinois p. C. W. Bishop (resp.) reporteriams pareiškė, kad jei JAV jėga pagrasytų Sovietams dėl Berlyno blokados, tai tuojau įvyktų susidūrimas su Sovietais. **Jis pranašavo, kad rusai atsitrauktą atgal, jei būtų pagrasinta atomine bomba.** Tie kongresmanai dar supažįsta su karinės paramos reikalingumu vakarų Europai, kad naujasis kongresas galėtų geriau pasisakyti. (NYHT/m)

Australijoje visi sulyginti

Vis daugiau lietuvių DP pasiekia Australijos žemę, bėgdami iš iki gyvo kaulo įkyrėjusių DP stovyklų ir ieškodami sotesnės ir saugesnės užuovėjos. Bet ne visus tesužavi ir tas pragarsėjęs Australijos kraštas. Štai išsiilgęs „Mūsų Kelio“ rašo uolusis jo skaitytojas, Australiją pasiekęs paskutiniu transportu rugsėjo 30 dieną. Nedidelis 7,500 br. t. laivas, ant vandens išplūduriavęs 40 parų, Australijon nuvežė 898 žmones, kurie tautybėmis pasiskirstė šiaip: 221 latvis, 162 lietuviai, 168 ukrainiečiai, 120 jugoslavų, 80 lenkų, 79 estai, 51 čekoslovakas, 11 rusų ir 6 nežinomos tautybės. Laiško autorius, Lietuvoje išbuvęs 19 metų mokytoju, be jokio entuziazmo rašo:

„Mūsų transportas buvo atvežtas į Bonegilą, iš kur gana greit tapo išskirstytas įvairiems darbams. Nežiūrėjo jokių pageidavimų ir diplomų, visi sulyginti: buvę mokytojai, daktarai, inžinieriai, karininkai, siuvėjai ir kitokių profesijų žmonės paskirti kartu su buvusiu ūkininku ar paprastu darbininku kirsti miško, kasti kanalizacijai griovių, į anglies ar nikelio kasyklas. Bevaikės moterys atskirtos nuo vyrų ir pasiųstos tarnaitėmis į ligonines ar pas privačius asmenis. Man išvažiuojant šeimos su vaikais dar buvo paliktos stovykloje. Jų padėtis dar neaiški, bet atrodo, kad vyrai bus paskirti į darbus, o motinos su vaikais gyvens stovykloje.

Kas važiuoja Australijon, tepalieka visas svajas. Dvejiems metams kiekvienas čia teskiriamas tik juodiems darbams. Žinoma, gali pasitaikyti ir mažų išimčių garsenybėms bei labai gabiems karjeristams.

Važiuojantis Australijon teneišmėto nė menkiausio daikto: ir čia visos smulkmenos ir stambmenos reikalingos. Išsivežti ypatingų varžymų nėra. Yra žmonių, kurie atsivežė dviračius, siuvamas mašinas ir „skudurus“. Ką paliksi Vokietijoje — Australijoje pirksi sunkiai uždirbtu svaru.

Australijos žemė ir gamta nesimpatiška. Net pačiose geriausiose srityse. Viktorijos ir New South Walles provincijose, šimtai mylių tęsiasi akmeningos kalvos, retai apaugusios dygiais krūmokšniais, rusvai pilka žole ir nudžiuvusiais medžių stuobriais. Dieną saulė karšta. Naktys šaltos. Gyvenant skardiniuose barakuose ar palaipinėse, o daugumai čia atvykusių tokiuose butuose ir tenka gyventi, naktį reikia užsikloti dvi vatines antklodes. — Miestų namukai maži, vienaaukščiai, todėl miestai užima didžiulius plotus.“

Manydamas, jog jo laiškas gali būti panaudotas tremtinių informacijai, autorius prašo būtinai priminti, kad, nežiūrint šio paviršutiniško įspūdžio, Australijoje galima gyventi ir gražiai, ir sočiai, ir be raudonojo maro baimės. „Pradžia, žinoma, visur sunki. Tačiau, mano manymu, lietuviai daugiausia turėtų stengtis patekti į Kanadą ir USA: ten yra daugiau lietuvių, ten gamta mums artimesnė, ten daugiau laisvės, iš ten ir namai arčiau“, — baigia savo pastabas apie Australiją buvęs mokytojas, o dabar Sidnejaus priemiesčio kanalizacijos darbininkas. (dp)

KASSELIO-MATTENBERGO STOVYKLOJE

— Nuo lapkričio 3 d., vietos studentų iniciatyva, pradėtas savišvietos paskaitų ciklas. Jame buvo nušviesta lietuvių kalbos kilmė, lietuvių bei kitų kraštų literatūra, modernusis menas, teatras, baletas, kai kurios valstybinės santvarkos, sportas, įvairios organizacijos ir kt. Po paskaitų rodomos kultūrinės filmos apie svetimus kraštus, žmones, gamtą ir p. Paskaitas skaito žymesnieji stovyklos intelektualai.

— Per spalių mėn. iš Kasselio stovyklos išemigravo 120 asmenų, būtent: į Kanadą — 49, JAV — 40, Venecuelą — 29, Angliją — 1, Belgiją —1. Be to, 57 asmens yra priimti ir laukia išvykimo į emigracinę stovyklą.

— Lapkričio 16 d. stovykloje lankėsi žinoma sol. Motekaitienė, kuri, dalyvaujant taip pat komp. pianistui prof. Vl Jakubėnui, davė dainų ir arijų koncertą. Programą sudarė Jakubėno, Banaičio, Gruodžio ir Račiūno kūriniai bei arijos iš operų „Aida“, „Toska“, „Trubadūras“, „Kaukių balius“ ir kt. Koncertas praėjo su nemažu pasisekimu. Edv. Š.

Naujas teisių daktaras Tübingene

Š. m. spalių 27 d. Tübingeno Eberhard-Karl-Universitete E. Jansonas išlaikė daktaro egzaminus ir apgynė dizertaciją tema „Asmens teisių apsauga viešojoje administracijoje“.

E. Jansonas, gimęs 1911 m. Kisgalėje, Mažeikių apskr., baigė Mažeikių valstybinę gimnaziją ir Vytauto Didžiojo Universiteto Kaune teisių studijas, įsigydamas diplomą.

Ilgus metus dirbęs įvairiose administracijos įstaigose, paskutiniu laiku ėjo Vilniaus miesto savivaldybės skyriaus direktoriaus pareigas. 1944 m., karo pasėkoje, atsidūrė, kaip ir daugelis mūsų, Vokietijoje. Po ilgų klajonių pagaliau įsikūrė Kirchheim-Teck, kur ir šiandien dar tebegyvena, įsijungęs į mūsų tremtinių interesų gynybą ir atstovavimą.

Dr. Eduardas Jansonas

Šiuo metu E. Jansonas eina vietoje apylinkės teisėjo pareigas ir yra LTB Apylinkės Komiteto pirmininkas.

Nenuostabu, kad absolventas, per visą savo gyvenimą veikęs praktiškoje administracijoje ir jos artimose srityse, ir savo darbą pasiėmė iš administracinės teisės srities, kuri Lietuvoje buvo užleista.

Darbe vokiečių pokario administracinio teismo įstatymas (kuris gali būti laikomas vienas pavyzdingiausių šios srities įstatymų šiuo metu) plačiai palyginamas su prancūzų, anglų ir JAV šios srities institucijomis. Šios gi įvertinamos ir jų tinkamiausios formos pritaikomos būsimos demokratinės Lietuvos sąlygoms.

Galime palinkėti, kad absolventas Dr. E. Jansonas, savo darbe išvystęs ne tik asmens teisių apsaugą viešojoje administracijoje, bet taip pat davęs administracinio teismo realizavimo kryptį, būsimoje Lietuvoje šią sritį vystytų ir toliau ir pritaikytų savo teorines žinias praktiškame Lietuvos administracijos reorganizavimo sektoriuje. Pamarys

OPEROS SOLISTĖ A. DAMBRAUSKAITĖ KEMPTENE

— Lapkričio 14 d. kempteniečiai turėjo savo scenoje retą ir laukiamą svečią — operos solistę Antaniną Dambrauskaitę. Su dideliu įsijautimu ir nuoširdumu pateiktos dainos ir arijos klausytojų buvo šiltai sutiktos ir solistė pakartojimams buvo net keletą sykių iškviesta. Paklausta apie tolimesnius užsimojimus, ji pareiškė, kad numatanti gruodžio mėn. Augsburgo vokiečių operoje dainuoti Smetanos „Parduotojoj nuotakoj“. Kitų metų sausio mėn. ji projektuojanti su op. Kalvaityte, op. sol. Nauragiu, sol. Baranausku ir komp. Jakubėnu trims mėnesiams išvykti į Angliją. Be to, besiruošdama emigracijai, solistė originalų kalbomis mokosi pirmoj eilėj „Otello“, „Lohengrin“ ir „Tannhäuser“ operų partijas. K. Da.

VI-sios laidos išleistuvės

Lapkričio 12 d. Arolseno IRO Amatų Mokyla užbaigė šeštąjį kursą, išleisdama didelį būrį naujų amatininkų. Tai vaisius trijų mėnesių įtempto darbo, kurį apvainikavo gauti specialybių pažymėjimai. Šie amato pažymėjimai padės kiekvienam įsikurti naujoje tėvynėje, kur nereikalaujama skambių titulų, o pirmoje vietoje pageidaujama stiprių ir nagingų rankų. Todėl tarp naujai „iškeptų“ amatininkų matėsi ne vien gyveniman besiruošiančių žaliukų, bet taip pat ir žilstelėjusio plauko žmonių su didesniu ar mažesniu išsilavinimu. Jie aplinkybių verčiami išmainė „plunksnos“ verslą į tokį amatą, kurį galės greičiau pasiūlyti kito kontinento darbo rinkoje.

Ši pažymėtina diena Arolseno Amatų Mokykloje buvo tinkamai atžymėta. Iškilmingame pažymėjimų įteikime dalyvavo visa eilė IRO bei kariuomenės vadovybės aukštų pareigūnų, kurie nuoširdžiai pasveikino būsimuosius amatininkus. Po to Mokyklos direkt. Dr. Thiery savo kalboje palinkėjo čia gautus amato žinių pradus ir toliau gilinti, kad juos būtų galima kaip reikiant panaudoti emigracijoje ar laikui atėjus — savo tėvynėse. Taip pat p. Direktorius atsisveikino į Australiją išvykstančius 22 instruktorius, kurių tarpe buvo ir inžinierių šefas dipl. inž Pacevičius.

Vakare įvyko tradicinis mokinių meninis pasirodymas su skoninga programa. Kaip ukrainiečiai ir rusai stipriai užsirekomendavo chorų dainų atlikimu, taip lietuviai užimponavo savo tautiniais šokiais. Edv. Š.

(3)

Pabodenėj lapams krintant

(Pabaiga iš praėjusio Nr.)

Namas, kuriame vyko Konsilija, stovi prie pat uosto. Pirmasis posėdis betgi įvyko katedroj, į kurią turėjom laimės patekti per pat iškilmingas Kristaus Karaliaus minėjimo pamaldas. Ir mąstėm, kaip čia tą patį Kristų daugiau kaip prieš 500 metų garbino iš taip toli, primityviom susisiekimo priemonėm atvykę lietuviai.

Kai buvo Bažnyčios skilimas ir trys netikri popiežiai, Konsilija išrinko tikrąjį popiežių Martyną V ir pasmerkė mokslą Huso ir jo mokinio Jeronimo iš Prahos, kurie skelbė, kad Kristus priimtinas abiem pavidalais (jų pasekėjai vadinos kalikstinai, arba utrakistai). Husas ir jo mokinys, Konsilijoj neišsiteisinę ir savo mokslo neatšaukę, liko ant laužo sudeginti. Akmuo, ant kurio tai įvyko, glūdi miesto pakraštyje. Prie pat muitinės vartų (Schletztor) yra namas, kuriame Husas gyveno Konsilijos metu.

Konstancos Konsilija užbaigė Bažnyčios skilimą, prasidėjusį tais metais, kada Lietuva apsikrikštijo. Toj Konsilijoj dalyvavę 22 kardinolai, 4 patriarkai, 19 arkivyskupų, 300 vyskupų, 100 prelatų, 1800 kunigų. Svetimšalių čia buvę pakaitom nuo 80 iki 150 tūkstančių su 30.000 arklių. Kaip kronika skelbia, nebuvę nei vagysčių, nei įvykę žudynių, nei prekės baprangusios, nei maisto pritrūkę. Karštos krosnelės su paštetais buvę ant vežimukų vežiojami po miestą (kaip Laisvės Alėjoj!). Bevcik 4 metus trukusią Konsiliją pats popiežius paleido.

Paskutinę sezono uždarymo dieną patenkam į Mainau salą. Ši apie 40 ha dydžio sala įžymi savo praeitim ir ypač pietų kraštų augmenija. Čia senovės pagonys alemanai (germanų šaka) dievams gegužės mėnesį aukas aukodavo, iš to ir kilęs salos vardas. Kadangi mūsų lankymosi dieną ir čia lapai buvo nugeltę ir krito, nors spygliuočiai kaip ir visur žaliavo, o paskutinės rožės atkaliai spyrės prieš šiurpstantį orą, gi bananai ir citrinos jau tik šiltadaržy gožė, mes tos salos nebegalėjom, kaip savo metu poetai, lyginti su Isola bella Lago maggiore ežere ar su Ischia prie Neapolio. Pasakos sala ji yra pavasarį, žydint medžiams ir žolėms, žėrint vaiskiam dangui ir lygiajam ežero paviršiui. Bet ir šią paskutinę metų sezono dieną, kad dar mus nuo salos paėmė parvežti paskutinį kartą atplaukęs garlaivis, jausti paskutinieji vasaros atodūsiai ir jau senokai nebeprižiūrimo meno burtai. O spygliuočiai iš Kalifornijos, Čilės ar Australijos, šimtmečiais augę, sutiks žiemą, kad ir ne tokią šiurkščią, kaip kitur žemyne.

Mainau sala jau nuo ano karo yra švedų nuosavybė. Kol mes buvom saloj, mums sakyta, kad mes esam švedų princo svečiai. Dabartinė pilis pastatyta prieš 200 metų. O pirmieji salos savininkai buvę minėtojo Bodmano šeimininkai. Viena ju paveldėtoja perleidusi juos Vokiečių Ordinui (kryžiuočiams, kuris kovojo ir su Prūsais). Taip sakanti liaudies legenda, kurią mistras Sepp von Eppishusen aprašė knygelėj „vom Littower“ (apie lietuvį). Kronika sako, kad riteris Arnold von Langenstein pilį perleido Ordinui. Vienas jo sūnų, Hugo, gyvenęs Ordino namuose Freiburg i. Br., o prieš tai gyvenęs Mainau saloj. Jis buvo minezengeris, taipgi parašęs 30.000 eilučių eilėraštį apie šv. Martyną. 1828 m. minėtasis Lassberg Konstancoj išleido vieną jo eilėraštį, kuriame vaizduojamas vieno lietuvių karaliaus atsivertimas — iš pagonybės perėjimas į krikščionybę. Reikia manyti, kad tas Hugo v. Langenstein bus buvęs pas kryžiuočius Prūsijoj, o gal ir Lietuvoj, ir jau kone prieš 700 metų Mainau saloj rašęs apie lietuvius. Tuo būdu jau viduramžių glūdumoj lietuvių vardas garsėjo Pabodenėj, ankstyvosios krikščioniškosios kultūros židinyj, ir šios dienos lietuvis tremtinys žiūri į visa tai su pakiliu jausmu ir viltim susilaukti tokių pat garbingų ir didingų dienų. A. Tyruolis

A. VILKAS (20)

SIAUBAS EINA PER EUROPĄ

ATSIMINIMAI

Dėkoju. Ruso nesuprasi. Čia jis duoda, čia vėl už poros žingsnių atima. Bent šiuo momentu smagiau. Toks ir yra Sovietų Sąjungos gyvenimas: pasidžiaugi valandėlę gautu turtu, ir vėl nuo tavęs atima.

Visur, kur užėjo sovietų kariuomenė, darbininkui leido: plėšk, eikvok, kiek nori. Proletaras patenkintas tuo laikinu grobiu. Nors paskiau nuo jo vėl viską atima (jie papratęs visada mažai turėti), džiaugiasi prisiminęs siautėjimo dienas.

Ruso nesupaisysi. Neatmenu kada, girdėjau, pasakojo: rusas atėjo, grasino nušausiąs, jei neduos maisto. Žmogus pasiskundė, kad tikrai neturįs.

— Na, gerai, tai aš tau atnešiu.

Ir atnešė.

Rusas yra „blatnas“. Tą žodį galima suprasti tik pagyvenus tarpe rusų. „Blatnas“ reiškia žmogų energingą bet kokiai niekšybei. Tik ta niekšybė turi būti padaryta su tam tikra fantazija, garbingumu. „Blatnumu“ užsikrečia paaugliai ir padaužos.

Nors kažin kokių niekšybių pridarė rusai, liaudy jie ras pritarimo.

Prie vieno pasisukimo matome: rusas prieina prie laukuose gulinčios vokietės senelės, pakelia ir, prilaikydamas už rankos, vedasi. Ar jis ilgai rodė savo gerą širdį, nematėme (žinoma, netoliau kaip 20 metrų), bet vis dėlto parodė.

Aš persuku vairą ir, kai rusas nori atimti, rodau, kad — dviratis netikęs. Jis neturėjęs savo gyvenime tokio daikto, nesupranta šios smulkmenos ir, pamojęs ranka, važiuoja toliau. Tuo būdu iš manęs neatėmė dviračio.

Praeina uniformuotas vokietis karys. Jam niekas nieko nesako. Įdomu — argi nelaisvėn neima?

Pakely... kas čia?

Kiaulė pusiau perpiauta, ir jos priekinė dalis pastatyta snukiu aukštyn. Tarp juokingai atkištų kojyčių pažastėn įspraustas butelis nuo degtinės. Šalia guli nušautas vokietis karys, o ant jo uždėtas rudas vaikų žaislas — „meškiukas“, išskėtęs triumfališkai rankas.

Girti rusai kvatoja ir rodo pirštais.

Kai kur miškuose slankioja perbadėjusios karvės ir skabo pernykščią žolę. Kai kurios negyvos, išpampusios guli.

Vienoje vietoje viena įkritusi į apkasą; galvą ir vieną pirmutinę koją padėjusi, lyg karys, ant krašto.

— Žiūrėkite, šita karvė kovojo ir žuvo dėl Vokietijos.

Sudaužyti sovietų tankai riogso.

Kitur — guli negyva karvė, o apie ją vaikščioja veršiukas...

Privažiavę kryžkelę, pasukame Worblow'o link. Tačiau ten stovėjęs raudonarmietis užsispiria, ir turime važiuoti gretimu keliu. Pavejame vokiečius pabėgėlius. Jų vežimai apkaišyti baltomis vėliavomis. Nuo stataus kalno leisdamiesi žemyn, vežimus sukibę prilaiko. Daugiausia čia moterys ir seneliai: nuvargę, išgąsdinti, plaukai suvelti, drabužiai raukšlėti.

Jų tarpe besąs Jonas Didžbalis. Jis važiuojąs su gerais vokiečiais, bet miela persikrausto pas mus, į Vyto tėvo vežimą (kur ir mano daiktai).

Štai ir vėl — lietuvaitė Genė tarpe vokiečių. Ji susidraugauja su Maryte ir persikrausto į Vyto brolio Juozo vežimą.

Ten atsiranda dar vienas lietuvis — Jonas, vadinamas „kučeriu“, nes visą laiką buvo vežėju Juozo vežimui, tik neatsimenu, kada jis atsirado mūsų tarpe, nes pakeliui daug kas prie mūsų kolonos prisidėdavo ir vėl pranykdavo.

Mes traukiame LIETUVOS LINK, skaičiuojame kiek km. dar liko... Mums neapsimoka skubėti: tegul baigiasi karas, gal išvengsime mobilizacijos, tačiau... mes svajojame per Velykas pasiekti LIETUVĄ.

Kelias blogas. Važiuojame slidinėdami, niūkdami arklius, pastumdami vežimus. Vokietijoje irgi ne vsur geri keliai.

Lenkas atima iš Albino dviratį. Nereikėjo per toli nuvažiuoti!

Prie mūsų kolonos prisideda keli vežimai:

1. Žaganevičius su žmona ir 2 vaikais,
2. Martišauskas su žmona ir 4 vaikais,
3. vienas buvęs policininkas su žmona,
4. du jauni kalviai ir Žemaitis (tikros pavardės nežinau), buvęs Vilniaus geležinkelio policininkas.

Pasukame nakvoti į vieną kaimą. Įvažiuojame į purviną kiemą: pas vokiečius biauri mada — laiko mėšlą tieslog prieš namo duris. Pas mus tokios netvarkos nėra, todėl būtų buvę nemačius sunku įsivaizduoti, kad tokioje garsios kultūros Vokietijoje taip nešvarūs kiemai.

Juozo arkliai nuklimpsta. Jis juos muša perpykęs. Julė griebia už rankos, nes nepakenčia plakimo. Jie susibara ir susipeša. Biaurus ir purvinas gyvenimas, kaip tas vokiškas kiemas: kur važiuosi, kaip važiuosi — vis vežimas prie mėšlų krūvos.

Prie mūsų prisiplaka kazokas. Jis šniurkščia, šniurkščia kieme, raitas jodinėja nuo vežimo prie vežimo ir vis tyli. Pakelta nosis ir visa elgsena sakyte sako:

— Drebėkite, svetimtaučiai, prieš mane, kitaip — pateksite į nemalonę.

Pirštu parodo arklius:

— Šitą... šitą... šitą...

Mes laukiame, ką nusprendė. Jis dar tylus ir susimąstęs galvoja, gal norėjo, kad mes maldautume.

Dar kartą pakartoja:

— Šitą... šitą... šitą iškinkyti.

Nurodo 8 arklius. Dar lyg paabejoja, suriša juos už uodegų ir raitas, užsėdęs ant savojo, nujoja. Mielai jam plyta aplygintume bukanosį veidelį.

Vakarop pravažiuoja 4 vežimai girtų, rėkaujančių rusių. Jos pasikinkiusios mūsų arklius.

Vokietijos ūkis įvedus naują valiutą

Dr. S. Tomas

Vokietija šiandien tarptautinės veiklos arenoje **beveik neturi jokios** reikšmės. Nuskriaustieji kaimynai ir **nenori, kad Vokietija atgautų bent žymesnę dalį turėtos reikšmės. Tačiau Europa kenčia šiandien badą ir skurdą ir negali pati atsigauti. Kaip į Vokietiją bežiūrėtum, teks pripažinti, kad be jos — Europos atkutimo neįmanoma įsivaizduoti. Vokietija buvo ir pasiliks Europos ūkinis bei intelektualinis centras.** Žemės ūkis gerai pastatytas, pramonė plačiai išvystyta, per karą smarkiai nukentėjusi ir reikalinga atstatymo, mokslas ir kultūra tinkamoje aukštumoje, socialinė sritis pavyzdinga visam pasauliui, visuose praktiškos veiklos metoduose ir pačiame darbe — nustatyta tvarka. Bet nežiūrint šių gerų ypatybių, Vokietija šiandien pergyvena visokeriopą krizę. Nemaža painiavos įnešė buvęs diktatūrinis režimas, o dabar — sujauktas Vokietijos gyvenimas, suskaldymas zonomis, ideologinės kovos, demontažas, neturėjimas savarankiškos veiklos ir iniciatyvos. Šiame straipsnyje neįmanoma plačiau liesti Vokietijos problemas, todėl apsistosime tik ties bendrais ūkio rodikliais. Mat, Vokietija yra svarbi mums, tremtiniams, visais atvejais, nes joje mes gyvename ir nuo jos ūkio priklausome, o daugeliui teks joje dar ilgai paviešėti, gal net likti čia, kol pakils geležinė uždanga ir leis grįžti namo.

Iki naujos valiutos įvedimo rinkoje prekių kaip ir nebuvo. Tai tuščiausias laikotarpis. Reichsmarkė buvo pigi, pinigų visi turėjo, nustatyti tarifiniai patarnavimai (geležinkelis, paštas, butų nuomos, viešoji prekyba) visiems prieinami, bet šiaip kad ir būtino reikalingumo prekių viešai beveik nesirodė, todėl juodoji prekyba egzistavo gana plačiai. Štai, 1948 m. birželio 20 d. įvesta nauja valiuta. Sovietai neprisidėjo, todėl DM valiuta tegalėjo būti įgyvendinta tik trijose vakarinėse zonose. Berlyne irgi tas pats: kieno zona, to ir valiuta. Įdomios yra valiutos reformos ūkinės pasekmės.

Liepos ir rugpiūčio mėnesiais krautuvėse atsirado prekių. Tai labai nuostabus reiškinys, nes buvo manyta, kad jų nėra. Bet greit ir čia paaiškėjo, kad prekių nėra daug, nes kai kurios prekės tuojau iš langų išnyko ir jų gauti nebegalima, kitų kainos ėmė kilti ir viš dar tebekyla. Įvedus naują valiutą, pinigas pabrango, o kainos prekių ir patarnavimų dažniausia pakilo. Tai irgi nuostabu. Mat, oficiali ūkio politika remiasi testinumo principu: oficialiai ir seniau kainos buvo nustatytos, kurios pasiliko ir valiutą pakeitus: naujas piniginis vienetas ir buvusi oficiali kaina pasiliko be pakeitimų. Noras apsrūpinti naujais pinigais ir noras įsigyti trūkusių iki tol prekių pagyvino ūkio apyvartą, nors greit išsėmė kai kurių prekių atsargas ir ėmė jų kainas pakelti. Čia prisideda ir psichologinis momentas — taikos nėra, pinigu negalima pasitikėti.

Statistikos įstaigos išveda, kad Vokietijos gamyba dabar sukasi apie 70% 1936 metų gamybos, o atlyginimai darbininkams pakilę iki 120—150% to paties laikotarpio. Visai suprantama, kad prie mažesnės gamybos perkamoji pinigo galia yra žymiai mažesnė. Ir iš tikrųjų, vienos DM perkamoji vertė šiandien neprašoka 50% 1936 metų vienos RM perkamosios vertės. Tai rodo notų apyvarta ir prekių kainos.

Bank Deutscher Länder statistiniais duomenimis, notų apyvarta labai didėja, ir vien tik per rugsėjo mėnesį pinigų kiekis apyvartoje padidėjo daugiau kaip vienų milijardu DM. Būtent, notų apyvartoje buvo: liepos 31 d. 4,18 milijardų, rugsėjo 15 d. — 5,05, 30 d. — 5,36, o spalių 7 d. — jau 5,52 milijardai DM. Berlyne DM apyvartoje esama iki pusės milijardo. Pridėjus suvaržytųjų sąskaitų pasekmes, kurios vėliau pasireiškė, tenka spėti, kad notų apyvartoje kiekis yra prašokęs 6 milijardų sumą. **Vokiečių kredito politika buvo tokia: nevaržomu kredito leidimu gyvinti ir kelti gamybą ir prekybą, tuo būdu veikiant į krašto ūkio atkutimą.** Metodas būtų sveikas ir geras, esant sveikoms aplinkybėms. Bet čia tų aplinkybių kaip tik nėra. Taikos nebuvimas, tarptautinis įtempimas ir pasiilgimas trūkstamų prekių neskatina taupyti pinigą, priešingai, sudaro sąlygas juo nepasitikėti ir pirmenybę teikti prekių grobstymui ir svetimų valiutų gaudymui. Todėl čia pastebima nemaža nesveikų reiškinių, kaip sulaikymą prekių sandėliuose, vengimą trūkstamų prekių parduoti oficialia kaina, nepaprastą brangumą užsieninių valiutų juodojoje rinkoje. Kyla klausimas, kokios priemonės pavartotinos, šiems ūkio nenormalumams pašalinti.

Nekreipiant dėmesio į išorines priežastis, **vidaus ūkio politikos srityje** tenka nurodyti **dvi pagrindinės priemonės: notų kiekio apyvartoje sustabdymą ir gamybos kėlimą.** Kainos tol kils, kol notų kiekis apyvartoje nepagrįstai didės. Notų kiekis turi susinormuoti, baigus likviduoti visas valiutos pakeitimo nustatytas sąlygas. Taigi, ir apvarta turės priklausyti ne nuo ko kito, kaip tik nuo gamybos sąlygų. Visi duomens rodo, kad **perėjimo į normalias ūkio sąlygas riba peržengiama šiuo metu. Taigi, ir notų kiekis apyvartoje turės ateityje derintis prie ūkinio pajėgumo ribų.** Bet čia **dar viena būtina sąlyga: valstybių biudžetai turi būti subalansuoti** ir viešasis finansų ūkis turi stovėti ant sveikų pagrindų. Mat, greta sunkių socialinių karo pasekmių, prisideda ir okupacinės viešosios išlaidos. Vokiečių ūkis turi tas išlaidas padengti mokesčiais surinktais pinigais arba nepaprastu pajamų šaltinių ištekliais.

Gamybos kilimas susiduria su žymiomis kliūtimis. Demontažo problema vis dar neužbaigiama, ir daug įmonių, kurios dabar gamina ne karo, bet civilinio vartojimo prekes, stovi demontavimui skirtų įmonių sąraše. Šiuo klausimu okupacinės pajėgos tarp savęs nesutaria, o vokiečiai tokią padėtį naudoja savo tikslams. Gamybai trūksta žaliavų, ypač tų, kurių jie turi importuoti iš kraštų, kuriems tuojau turi mokėti grynais pinigais. Svarbiausia problema — eksportas, nes tik tuo būdu vokiečiai gali apsirūpinti žaliavomis ir maistu. Žinoma, kad didžiausias trūkumas Vokietijoje — maisto produktų rinkoje, todėl ir eksportas eina daugiausia maistui pirkti. Eksporto kėlimas yra sąlyga visokeriopam vokiečių ūkio kilimui.

Dabartinėmis sąlygomis vokiečių darbininkui nepaprastai svarbu prekių kainos, kurios vis kyla. Dėl šios priežasties Vokietijoje jaučiamas stiprus plačiųjų masių nepasitenkinimas, net streikai bei demonstracijos. Tenka pastebėti, kad kainų kilimas bei laisvas kainų žaidimas — Vokietijoje svetimas reiškinys, liberalistinio ūkio pažymys, jau seniai čia pakeistas stiprių kainų dėsniu bei sąžininga kalkuliacija. Ūkio Taryba Frankfurte pavesta vadovauti liberalinio ūkio šalininkams, kurių politika vokiečių masėms atrodo kenksminga. Ar tie liberališki ūkio politikai pajėgs išvesti iki galo dabartinę ūkinę liniją, pareis nuo daugelio veiksnių. Teko girdėti, kad ir okupacinės valdžios nebepritaria taip toli einančiai liberalistinei linijai.

Laisvas kainų žaidimas geras tada, kai galima laisva konkurencija, kai prekių pasiūlos ir paklausos yra atitinkamoje pusiausvyroje. Tų sąlygų nesant, savaime kuriamas ataveiksmio procesas. Šiandien jis pasireiškia dvejopai: **vidaus priemonėmis ir užsienio įsikišimu.** Vokietijoje neseniai įsteigta vad. Jedermann-Programm Partei, kurios uždavinys — aprūpinti vokiečių vartotoją geros rūšies prekėmis už tinkamą kainą. Netenka laukti, kad ji būtų pajėgi tai padaryti, bet jos įtaka šiuo metu neliks be pasekmių. Kitas kelias kainoms sumažinti, tai bandymas vkoiečių rinką aprūpinti gatavomis užsienio prekėmis, kurių kainos žemesnės už vietines. Viena amerikinė firma jau išstatė savo gaminius Hamburge pademonstruoti, kad ji pajėgs parduoti porą amerikinių batų už 18—20 DM, tekstilės prekių pramonė iki šiol dar nepradėjo platesniu mastu gaminti. Kiek toji importo programa yra galima, priklausys ir nuo vokiečių ūkio organų bei nuo okupacinių jėgų politikos vokiečių ūkio atžvilgiu. Minėtos pastangos rodo, kad stengiamasi pataisyti ūkio kliūtis ir sukurti sveikus pagrindus ūkiui toliau kilti.

Pasikeitus ūkio sąlygoms Vokietijoje, DP gyvenimas didžiumoje pasunkėjo. Mat, dabar žymiai sunkiau uždirbti pinigą, o išlaidos atitinkamai nesumažėjo, nes tarifinės išlaidos liko tos pačios, kurios ir seniau sudarė didžiąją išlaidų dalį. Būtinos išlaidos ypač sunkiai spaudžia tuos asmenis, kurie gyvena ne stovyklose, bet privačiai. Tie DP, kurie dirba arba tarnauja ir gauna atlyginimus bei algas, gali neblogai prasiversti, tačiau jei jie guna IRO paramą. Svetimšaliui verstis vokiečių ūkyje savo pajėgomis yra gana sunku. Apskritai, **atėjo laikas visiems pajėgiems dirbti įsijungti į darbo procesą ir naudotis savo darbo pajamomis. Ne visur tokios sąlygos yra galimos. Visiems žinoma, kad DP pasiryžę pernešti bet kokias sąlygas, kad po to jie galėtų grįžti į laisvas tėvynes ir ten laisvai gyventi be bolševikų teroro baimės. Kol tokios sąlygos susidarys, dauguma DP nori laikinai prisiglausti kituose žemynuose.**

Atlanto pakto belaukiant

„Basler Nachrichten" pabrėžia, Bevino pasitarimai su Marshalliu, o kartu ir su Kanados užsienių reikalų ministeriu Pearsonu buvo paversti svaria konferencija, kurios metu visi trys užsienio politikos vadovai savo nuomonėmis dar pasidalino su min. pirm-ku Attlee, JAV ambasadoriaus Douglas suruoštų pusryčių metu. Tuos pasitarimus britų **„Sunday Times"** sieja su planuojamuoju **Atlanto paktu**, kurio paruošiamoji stadija apvainikuojama pastarųjų pasitarimų. Gerai informuota britų spauda tvirtina, jog to pakto pasirašymo galima tikėtis jau sausio mėn.

Dabartinė antpartinė JAV užsienio politika, pasak „Basler Nachrichten", leidusi iš amerikinės pusės to pakto paruošą tiek toli nuvesti, kad jau joks JAV vyriausybės pasikeitimas nebegalėsiąs sukliudyti jo įgyvendinimo.

Iki šiol viš buvo mėgstama operuoti argumentu, jog amerikinių dalinių buvimas Europoje esąs geriausia garantija, kad karo atveju Amerika vistiek jau būtų vietoje. Tačiau į tą argumentą galima atsikirsti, jog užpuolimas pvz. Norvegijos, Danijos, Švedijos ar Islandijos gali įvykti, amerikinių dalinių visiškai neužkliudžius.

Viso to pasėkoje pastebimi įdomūs reiškiniai ir D. Britanijos gynybos politikoje. Dar neper seniausiai Churchillis iškėlė sumanymą — vyriausybė turinti sušaukti slaptą parlamento posėdį gynybos padėties išdiskutuoti. Į tą sumanymą vyriausybė neatsakė nei teigiamai nei neigiamai, tačiau kiekvienam ir taip aišku, ko vertas tas parlamento posėdžio slaptumas, kol jame sėdi komunistai, kurių lojalumas rodomas ne savajam, o kažkokiam svetimam kraštui.

„Sunday Dispatch" informuoja, jog **vyriausybė yra geriau linkusi Churchilliui ir Edenui, kaip opozicijos, asmeniškai suteikti reikalingų informacijų ir paslapčių, liečiančių krašto gynybos klausimus.**

Toks žygis įrodytų, jog ir D. Britanijoje linkstama į antpartinę gynybos politiką. Tuo būdu ir iš D. Britanijos pusės kuriamosios santarvės dalyviams būtų garantuojamas gynybos politikos kontinuitetas, jei ir ten per sekančius rinkimus įvyktų permainų valdančiuose slugsniuose.

Tos antpartinės gynybos slaptų diskusijų objektu, tarp kita ko, yra tokie klausimai:

1) Kaip numatoma Anglijoje per 48 val. įvykdyti civil. gynybos mobilizaciją oninio puolimo atveju?

2) Kokia yra tikroji krašto gynybos padėtis, išeinant iš kariuomenės, lėktuvų ir laivyno dydžio?

3) Kuriais naujaisiais ginklais operuojama, ypatingai atsižvelgiant į raketinių ginklų raidos eigą?

4) Koks yra Vak. Europos gynybos planas užpuolimo atveju?

Čia tenka pažymėti, jog po 1945 m., t. y., po to, kai darbiečiai sudarė savo vyriausybę, neįvyko jokių pasitarimų su opozicijos vadais krašto gynybos klausimais, tuo būdu iki šiol nebuvo tuo reikalu ir bendros atsakomybės. Paskutiniųjų savaičių įvykiai bus priartinę ne tik prie Atlanto santarvės įgyvendinimo, bet ir D. Britaniją paskatinę peržiūrėti savo ligšiolinę partinę krašto gynimo politiką.

-j. m.-

SKANDINAVIJA APSISPRENDŽIA

UP iš Stockholmo praneša, kad netoli sostinės Saltsjobadene susirinks speciali delegacija Skandinavijos gynybos aptarti. Delegacijos sudėtis laikoma paslaptyje. Iš pradžių ir vieta nebuvus nurodyta, tik vėliau paaiškėjusi. Delegatai turi nuspręsti, ar Švedija, Danija ir Norvegija gali pasilikti neutraliomis, pasikliaudamos savo jėgomis. Dabartinis susitikimas galutinai nustatys — Švedija prisidės prie Vakarų unijos ar ne. (AHHT/m)

Albinus Marius Katiliškis (3)

Grįžimas į praeities kiemą

Jis griebė vaikiną už pečių ir purtė:

— Prasnausi, vyrel... Stumk laivę į vandenį. Paskutinį kartą dėsim per vidurį.

— Kad jį bala... — trynėsi kaktą pašokęs vyras.

Jų veidai buvo kažkaip žalsvai tamsūs, ir jų krūtinės ir rankos juodavo tarp marškinių.

— Sapnavau net kažin ką. Paryčiu toks saldumas suima — tepa medum, — kalbėjo Pranas.

— É. tau jau numigti vargu beteks. O tai kam gi būtų jaunos dienos. Gers, dainuos pas Vaišvilą. O Beržinis murksos savo kamaroje ir pešios pražilusius ūsus.

— Tai ar, dėde, neketini būti? Prašė juk visus..., — pertraukė jį Pranas.

— Ne mano ten vieta, pasakysiu. Su tuo kiemu gentystė jau kada nebekokia. Nebeparanku. Ateina pavasarį Vaišvila ir sako: „Nutariau pastatyti kryžių. Seniai jau ieškojau ąžuolo, o šią žiemą tokį ir pasivedė nupirkti. Apsiimk, Feliksai, kas už tave gražiau padirbs, nagus turi aukso. Neatsidžiaugia žmonės tavo darbu ant Elenutės kapo. „O aš jam va ką pasakiau: „Tavo seseriai galėjau, o tau, Vincentai — ne. Nu, kai nugiedosim tave į kalnelį gal surėsiu ir tau." Išėjo papykęs žmogus. Nesileidau daugiau į šnektas. Po teisybe, ar be manęs nerado, ar nėra sviete meistrų? Padirbo ir pastatė. Aš dirbu, kai man užeina kas. Kai jau nebesitveriu... O kito tokio aš jau niekam nebepadirbsiu. Neperdėjo Vaišvila sakydamas. Tačiau, obliavau, kalinėju kaltu žiedus ir lapus, išrėžiau jos vardą, išpiausčiau saules, nukabinėjau varpeliais. Kai papučia vėjas, jie tartum skamba ir, rodos, tuojau nukris, kaip lašai nuo stogo. Augo mūsų sėdyboje ąžuolas. Jį nupioviau ir pusę metų buvau ant jo užsikniaubęs...

Beržinis atsikvėpė, lyg ruošdamasis pakelti kažką nelengvo. Vaikinas gulėjo ant pilvo ir kojomis tabalavo į žemę.

— O tu ar jau esi apsiskyręs kokią?

Vyras nusijuokė:

— Kad man dar per anksti... Ot, kai grįšiu iš kariuomenės...

— Tai nieko. Bile tik patinka. Rasi, kuri tau po širdžiai — ir negaišk. Teisybė — dar per jaunas. O vienok tokia diena ateis. Tu ją sapnuoji, kur neitum ir ką nedarytum — ją vieną tematai, jos balsą tegirdi. Nelauk. Kaip ūkininkas — nugelto miežiai vienam rėžyje, ir verčia į pradalges.

— O, dėde, patsai ir palikai...

— Palikau, kad perdaug norėjau. Buvau jaunas ir smarkus. Daug žiojau ir nenukandau. Jos buvo dvi seserys. Su vyresniąja — Diliene, kartu augom. Ji jau buvo man kaip ir pažadėta. Galėjau imti — senis išsigers ir vadina žentu. Bet kur tau — ar dega? O Elena dar tik piemenė buvo. Ir pradėjo mano akyse stiebtis. Kaip liepa išbujojo. Ir daryk ką nedaręs. Kur eisiu, ką bedirbsiu — vis matau jas dvi. Varge mano. Ir kai dainuoju laukuose, mano balsas lenkiasi prie žemės, ir aš nebežinau, su kuo besišneku vienas. Vyresnioji pyksta, vaikšto suniukus. O man kas?... Kad jau įsimetė velnias po pamatais, tai ir nebenorėk giedros. Tėvas, kaip šeškas, užpuolė mane: „Jei nori, imk Antosę, ir gyvenk. Gausi dalį, kaip reikiant. O prie mažosios nagų nekišk. Ji ne tau skirta. „Aš tik nusijuokiau seniui į blakstienas. O šykštus tai buvo, kaip karklas. Jis sekiojo dukterį ir užgynė man koją jo kieman įkelti. Pala, iškursensiu ir aš tau pirtį, kad blusos šokinės per skliautus — manau sau. Aptiko kartą kamaroje — langą išnešiau su visais rėmais. O jis keikia ir grūmoja vaikščiodamas palangėmis. Pašausiu, girdi, su druska, kaip morčinį katiną. Nu, gerai. Mūsų pievos ribojosi su dvaro ganyklomis. Nužėlusios krūmais, o žolės būdavo iki kelių. Išleis mūsiškiai arklius ir vis tyčia pavarys į dvariškę.

Per šienpiūtį, taip, vieną nedėlios popietę, senis išjojo arklius į ganyklą. Atsinešiau drobulę ir taikstausi, kaip čia prislinkus. Jis sau kiurkso ant ežios, o arkliai supančioti šokuoja krūmuose. Įsideginau pintį ir prisigretinu prie bėrojo. Tprrru! — sušukau pabrukdamas po uodega rusenančios pinties gabalėlį. Arklys dėjo, kaip užkirstas, uodegą prispaudęs, net krūmai persiskyrė. Pakišau antram...

Šalinkiau stovėjo špyžinis kryželis. Kada tai žmogų rado užmuštą. Ir šnekėdavo, kad vaidenasi. Arkliai eina ratu, kaip pasiutę, o senis žiūri akis pabalinęs ir žegnojasi. Tada apsisiaučiu drobule ir išeinu iš krūmų. Einu tiesiai, rankas atkišęs, ai ai, ai, dejuodamas. Žmogus dar kaišioja rožančių, traukiasi atbulas. Paskui, kai dėjo į bėkštą, būtum matęs, vyrel mano. Paliko sermėgą, kepurė nulėkė į rugius...

Pranas rietėsi ant žemės. O Beržinis traukė toliau:

— Štukos vis matai buvo. Juokai... O čia aš save ir susiėdžiau. Padėjau siąstus, ir patsai įkišau koją, kaip vilkas. Į dvi ar tris dienas po to Vaišvilos vežė šieną. Elena mynė vežimą. Pakrūmėje arklelis pradėjo ausim karpyti. Tprrr!..., — sušuko vyras. Tasai ir kirto iš vietos. Merga nuo vežimo. Ir paliko paslika begulinti. Lūžo, sako nugarkaulis. Išvežė į ligoninę, globė kaip įmanydami...

— Numirė? — klausė vaikinas.

Beržinis sunkiai alsavo. Aušra nurausvino vandenį, migla kybojo kai kur tarp krūmų atskirais lopiniais. Jų veidai buvo tamsiai rusvi ir senio ūsai, ir balti barzdos stagarai išsiskyrė sidabru.

— Mirė. Maniau tada, kad išeisiu iš proto. Verkė, raudojo visi, o aš vaikščiojau keliais, pajuodęs, kaip anglis. Kam aš galėjau prasitarti?... Savo rankomis paruošiau mirtį... Geriausiai, mieliausiai.

— Apkarto mano dienos. Sutemė... Apimdavo mane toks nykumas, kad, rodos, imsiu ir pasidarysiu galą. Antosė sutikusi žiūrėjo į akis... Aš žinojau, ką sakė jos akys. Bet aš negalėjau į jas pažiūrėti...

— Netrukus pašaukė į karą. Nuėjau ant kapų. Ir taip ir taip svarsčiau. Išėjau neatsisveikinęs... Nebegrįsiu, užmuš kur svetimoje žemėje, — sakiau.

Tie keli metai ir vėtė ir mėtė. Nebepažinau savo sodžiaus. Ir Antosė jau buvo ištekėjusi į Šunkiškius. Broliam pavedžiau dalį. Piršo, kaip gi ne, ir vieną ir kitą. Tik vis kažinkaip atsiminus nupurtindavo...

— Ak dėde, aš suprantu..., — gūsčiojo jaunuolis.

KULTŪRINIS GYVENIMAS

Tarkimės ko greičiau / Rašo J. Cicėnas

Tokia žinia skaitoma su dideliu malonumu:

„Kultūros Fondo komiteto posėdyje buvo nuodugniai apsvarstytas šiuo metu labai opus knygų leidimo klausimas. Nutarta artimiausioje ateityje sušaukti bendrą Kultūros Fondo komiteto narių bei leidėjų pasitarimą paieškoti konkrečių priemonių, kaip tas reikalas turėtų būti tvarkomas ateityje kai dėl emigracijos knygų leidimas vakarų Vokietijoje gali visai pakrikti."

Visų pirma tenka pasidžiaugti, kad šį reikalą imasi spręsti atitinkami sluogsniai, būtent — Kultūros Fondas ir leidėjai. Seniai to laukta, ir daug laiko ir vertybių netekom, kol knygos organizavimas ėjo kas sau. Visa laimė, kad leidėjai pasirodė taurūs piliečiai ir ambicingų užsimojimų ir ne pelnas jiesiems rūpėjo, bet tautinės kultūros plėtra.

Tokie jau laikai, ir leidėjų daugumas (jei ne visi?) irgi kur nors iškils naujos pastogės ieškoti. Svarbu, kol laikas, susitarti dėl naujų knygų leidybos ateityje, bet nemažiau svarbu susitarti ir dėl jau parūpintų knygų ateities. Juk, atmetant leidėjų šio meto finansinius sunkumus ir nepriteklius, knyga — pastovus kapitalas ir nebūtų prasmės galvotrūkčiais kaip makulatūra platinti: ne šiandie, tai ryt poryt skaitytojas pasiges knygos. Pravartu knygas iš anksto apsaugoti nuo sunykimo, kad, sakysim, ir tuo atveju, kai šis ar anas leidėjas staiga turės išvažiuoti, pilnai nesutvarkęs knygos pervežimo ar kur nors jos deponavimo. Mūsų žmogus, ypač iki valiutos reformos, išpaiko, turėdamas vis naujų ir dar pasirinktinai knygų, ir visai nenuvokia, kiek kliūčių ir sunkumų naujai knygai išleisti. Ana, D. Britanijos lenkai (milžiniška tautinė bendruomenė) jau gyvena krizę. Naujų knygų kaip ir nebesirodo, tik vienas kitas perspausdinimas. Mat, norint, jog knyga D. Britanijoje duotų pelno, reikia jos išleisti bent 10.000 egzempliorių tražas. 5.000 egz. tiražas knygų leidyklos egzistenciją vos vos apdraudžia patenkinamai, o knygos su 2 000 egz tiražu — jau riba į bankrotą, atsiminkime, be to, kad imama tas atvejis, kai visas tiražas 100% išparduodamas. Ir, kaip „Informacia Prasowa" praneša, 2000 egz. tiražas poezijai yra griežtai per didelis. Prozos paklausa didesnė, bet ir ji mažėja ir mažėja.

D. Britanijos lenkų knygos būklę sulyginę su savaja, dar negalime nusiminti, tačiau ką atneš rytojus? Buvo, greitomis skaičiuojant, apie 15 leidyklų, o po valiutos reformos, praėjus 4 mėnesiams, beliko senuoju tempu beveikiančių 4—5, tai „Patria", „Suduva", „Venta", Archit. T. J. Vizgirdos, na, dar „Gabija", visos kitos vegetuoja ar per užsispyrimą nubaigia pradėtus darbus.

Nieks čia nieko neišpranašaus, bet, gal būt, susimetus į sąjungą ir kontakte su Kultūros Fondu dar galima būtų bent minimum knygų leidybos egzistencijos patikrinti. Turi ryžto ir sumanymų p. p. Lenktaitis, Šulaitis, Vismantas, Vizgirda, čia gi jokia konkurencija, ir pasidalijimas mintimis visada praverčia. Suėjus į krūvą ir leidėjų ir skaitytojų reikalai bus su nauda apdrausti. Ana, Amerikos savaitraštyje „Keleivyje" užtikau archit. Vizgirdos išleistosios „Lietuvos Amžių Būvyje" recenziją. Džiaugiamasi šituo veikalu, bet šaukiama: kur gauti? kaip ir per ką užsisakyti?

Dar vienas argumentas už vienybę, „Tremtinių Vadovo" užsidelsimas įvyko ne dėl leidėjo kaltės, bet dėl autorių, kurie vėluoja su straipsniais. Bet neaiškus likimas ir antro „Vadovo", atseit — „Lietuvių Kalbos Vadovo". Buvo manyta, kad Kalėdų Senelis raštą mylintiems lietuviams šitą pirmo reikalo knygą parneš kaip dovaną. Valiutos reforma čia smogė tokį smūgį kad, ko gero, ir visai galime „Lietuvių Kalbos Vadovo" nebesulaukti, nes šitam reikalui būtina pusė šimto tukstantėlių naujųjų markių. Pinigas su laiku sugrįžtų, bet spaustuvė, knygrišykla, popieriaus paskirtymo kontora pinigų geidžia iškart. Jei būtų leidėjų sąjunga, tai bendromis pastangomis kliūtys būtų kaip mat įveiktos, nes kur du stos — visados ir t. t.

Šios pastabos tebūnie kaip pasveikinimas laukiamam knygos reikalu pasitarimui. Sėkmės ir ištvermės garbingoje kultūros tarnyboje!

Technikos ir mokslo pasaulyje

Mokslas nestovi vietoje. Ypač gaivalingoji technika veržiasi pirmyn, skverbiasi į paslapčių gelmes, atveria žmonijai naujus horizontus.

Štai iš Amerikos pranešama, kad ir vienas didžiausių paskutiniųjų metų stebuklų — visa matanti „raganos akis", radaras, irgi jau yra pasenęs, pralenktas naujos medžiagos — niobium nitrido. Ši naujoji medžiaga yra vokiečių prof. Justi surastas metalo ir azoto junginys, daug judresnis ir tikslesnis, negu radaro trumpų bangų siųstuvo substancija, ir jau vartojamas, kaip spinduliavimo priėmėjas. Jau nekalbant apie neįkainuojamą reikšmę ateities karo vedimui, naujasis išradimas yra ypač vertingas elektrotechniniams tyrinėjimams ir gali iššaukti šioje srityje visišką perversmą (pritaikius praktikoje prof. Justi tyrinėjimų su šia medžiaga rezultatus, atpultų visa kintamosios srovės technika bei aukštojo įtampimo linijos pranyktų nuo žemės veido).

Kaip net ir laukinių tautų buvo žinoma, daugelyje gamtos ir pramonės atmatų glūdi nepaprasta gydomoji galia. Penicilino pagrindas, pavyzdžiui, yra randamas duonos ir seno sūrio pelėsiuose. Neseniai JAV gydytojams yra pavykę surasti naują priemonę kovai su dizenterija ir šiltine. Tai irgi pelėsiai, atsirandą ant žmogaus plauko, įmerkus jį į tam tikrą bakterinę kultūrą. Įskiepytį žmogui pelėsiai sunaikina minėtų ligų bakterijas kūne. Šis medicinos mokslo laimėjimas yra ypač svarbus žinant, kad net ir penicilinas tų ligų bakterijų atžvilgiu buvo pasyvus.

Žinomas JAV mokslininkas dr. J. W. Coltman sukonstravo taip vad. „rentgeno teleskopą," kuris peršviečia žmogaus kūną net 500 kartų ryškiau už ligšiolinius aparatus ir įgalina vėžio ir kitų vidaus ligų žaizdas susekti dar pirmykštėje stadijoje, kada dar galimas net ir visiškas pasveikimas.

Šis fantastiškas aparatas susideda iš specialaus elektronų vamzdžio, į kurį leidžiami per žmogaus kūną perėję paprasto rentgeno aparato spinduliai. „Teleskope" šie spinduliai pirmiausia paverčiami į šviesos spindulius, kurie išjudina elektronų srovę. Tuo pačiu momentu įsijungia elektros jėgos šaltinis, kuris elektronams suteikia tiesiog neįsivaizduojamą greitį (laisvoje erdvėje jų greitis siektų net 8.000 km per sekundę!) Elektronai šiuo nepaprastu greičiu bombarduoja ekraną, kuriame ir pasirodo žmogaus kūno detalės tiesiog fantastišku aiškumu. Be to, šis aparatas įgalina siųsti rentgeno nuotraukas televizija net į kitus žemynus.

Ar. Zailskas

„Priešakinės" biologijos perversmas Lietuvoje

Šį rudenį, „Tiesos" žodžiais (Nr. 224), Vilniuje įvykusi Lietuvos TSR Mokslų Akademijos ir TSRS Aukštojo Mokslo Ministerijos jungtinė sesija turėjusi net **pasaulinės-istorinės** Lietuvos darbo žmonių kovoje dėl žemės ūkio produktų gausumo, dėl komunizmo. Dar daugiau — šioji sesija turėjusi net **pasaulinės-istorinės** reikšmės, nes ji „galinga dialektinio materializmo šviesa" nušvietė biologijos mokslus.

Kad šiai sesijai buvo priskirta nemaža reikšmė, parodo ne tik gausūs ir ilgi straipsniai „Tiesoje" ir Vilniaus radiofono pranešimai, bet ir tos sesijos dalyviai. Joje sukviesta dalyvauti net 250 Tarybų Lietuvos mokslininkų, gi prezidiume sėdėjo drg. drg. Sniečkus, Gedvilas, Preikšas, naujasis švietimo ministras Niunka, TSRS Aukšt. Mokslo Ministro pavad. Svietlovas, Mokslo Akademijos prezidentas Matulis su viceprezid. Žiugžda ir visa eilė kitų. Šio pastarojo pasiūlymas pakviesti į garbės prezidiumą drg. Staliną su visu VKP (b) CK Politiniu Biuru, aišku, buvo priimtas „audringomis ovacijomis". Sesijos uždavinį nurodė prof. Matulis pažymėdamas, kad reikia iškelti visus trūkumus biologijos moksle ir numatyti priemones jiems pašalinti, kad visose srityse būtų užtikrinta pilnutinė priešakinio mičiurininio biologijos mokslo pergalė. Sesijoje padarė ilgus pranešimus prof. J. Krikščiūnas, prof. Ivanauskas ir TSRS svečias prof. Svietlovas. Pabaigoje priimta rezoliucijos ir, kaip įprasta, pasiųstas sveikinimas drg. Stalinui.

Kodėl taip keliama vad. mičiurininė biologija ir koks yra tikslas šios triukšmingos sesijos Vilniuje, dalyvaujant TSRS svečiams? Šis „biologinis judėjimas" Lietuvoje glaudžiai siejasi **su bendrąja TSRS politika skatinti kolektyvinių ūkių našumą.** Šio judėjimo gi pradžia buvo tokia: TSRS akademikas Lisenko paskelbė VKP(b) CK aprobuotą pranešimą „Dėl padėties biologijos moksle" ir tą pranesimą savo š. m. liepos 31 — rugpiūčio 7 d. sesijoje apsvarstė TSRS žemės ūkio akademija. Jos darbai turėjo „milžiniškos reikšmės", gi vilniškė sesija, pasak „Tiesos", turėjusi jau pasaulinės reikšmės vystytis mūsų šalyje biologijos mokslams su visomis ju taikomosiomis šakomis, kaip agronomija, gyvulininkystė, medicina, miškininkystė, daržininkystė, ir kt. Nenuostabu, nes, anot „Tiesos", nuo Darvino laikų biologijos mokslai nežino kito reikšmingo atradimo, kaip kūrybinis darvinizmas, kurio didysis pradininkas buvo genialusis Mičiurinas, gi ištikimiausias mokinys — Lisenko. Nors Darvinas materialistiškai buvo nušvietęs organinio pasaulio išsivystymą, tačiau jo mokslas buvęs suklastotas prisidengiant Darvino vardu, pašalintas materialistinis grūdas ir biologijoje įpilietinta mistinė „paveldimoji medžiaga". Todėl ir pasėkoje atidarytas kelias klerikalizmui, rasizmui. Tuo tarpu Mičiurinas ragines aktyviai kištis į organinio pasaulio vystymąsi. Gi minėtoje TSRS įvykusioje sesijoje dalyviai pasakojo stubuklingus dalykus apie milžiniškus derlius, pasiektus įdiegiant naujas javų atmainas, vaismedžius šiaurėje, kur jie ligšiol neaugo, apie pasakišką naujų naminių gyvulių veislių produktyvumą ir t.t.

Tad kaip gi tai negali turėti įtakos Lietuvos TSR, kurioje, pagal „Tiesą", daug metų burzuazija stengėsi nuslopinti materialistinę biologiją, gi tokie obskurantai kaip Pakštas, Žilinskas, Blažys nuodiję Lietuvos gamtininkus, gydytojus savo formaliosios genetikos nuodais. Tą patį galima pasakyti ir apie prof. Aleksą ir Šivickį. Tik pažangieji gamtininkai (prof. Ivanauskas ir kiti) gynė materialistinę biologiją. Todėl nenuostabu, kad aukštosiose mokyklose dar likę reakcinių pažiūrų liekanų ir todėl neseniai iš Kauno universiteto pašalintas doc. Kairiūkstis, dėstęs ... rasių teoriją, kiti gi dėstytojai vis dar nutyli tarybinių biologų pasiekimus. Čia barti gauna doc. Mastauskis, savo 800 psl. knygoje darvinizmui paskyręs pusę puslapio, ir prof. Dagys, savo knygoje išgarbinęs mendelizmą. Lietuvos TSR Mokslų Akademijos biologijos, žemės ūkio ir medicinos institutai nėsą atsikratę buržuazinio palikimo ir turį pašalinti savo klaidas.

Jei jie pašalins savo klaidas, patikrins mičiurinėj biologijos šviesoje mokslo įstaigų darbą, tada ir Lietuvos TSR vyksią nuostabūs dalykai — kils laukų derlingumas, atsiras naujos atmainos ir veislės, plėsis sodininkystė, bus įdiegtos koksagizo kultūros ir pan.

Kaip tarybiniams Lietuvos valdovams rūpi pakelti kolektyvinių ukių našumą, parodė ir Vilniaus sesijoje įvykusios diskusijos dėl pranešimų. Štai tarybinių ūkių ministras V. Augustinaitis plačioje kalboje pavyzdžiais atpasakojo Mičiurino-Lisenkos atradimų pritaikymus Lietuvos tarybiniuose ūkiuose. Esą, tų ūkių priešakiniai žmonės, kaip Zmiejauskas ir drg. Duchnauskas, Žeimių tar. ūkyje, Ginkūnų tar: ūkio agronomai Liaugaudai ir kiti pasiekę didelį grūdų derlių — iki 32 centnerių iš hektaro. Mūsų laudis darbšti, mašinų gauname pakankamai, tik anot Augustinaičio, trūksta vieno dalyko **— priešakinio agronomijos mokslo.** Tik jo padedami, Lietuvos TSR žmonės greičiau pakels laukų derlingumą ir gyvulininkystės produktingumą.

Dabar, tur būt, Lietuvos biologai imsis darbo iš peties — tuo neabejoja diskusijose kalbėjęs Vilniaus un-to rektorius prof. Bučas. Ir jis smerkia bolševikinės taktikos ir savikritikos stoką, pasyvumą biologų tarpe. **Mendelizmo — morganizmo garbinimui** Vilniaus un-te turis būti padarytas galas.

Viešai savo kaltes turėjo išpažinti ir akademikas prof. Lašas. Esą biologijos institutas rūpinasi kiaunių, voverių ar sidab. lapių auginimu, **tuo tarpu** kai yra naudingesnių gyvulių mūsų socialistiniam ūkiui ... Čia turėtų suirūpinti, pasak Lašo, drg. Ivanauskas. Lietuva gyvenanti individualinio ūkio perėjimo į kolektyvinį ūkį laikotarpį **ar šią revoliuciją ūkyje reikia labai domėtis.** Akademija daug kuo nesirūpinanti. Ir aš pats — sako Lašas — moksliniame darbe daugiau esu užsiėmęs su triušiais, negu su žmonėmis ...

Dabar bus suprantama, kad Lietuvos KP(b) tiek reikšmės priskyrė Mičiurino-Lisenkos „atradimams" ir kodėl Lietuvos mokslininkai, užuot domėjęsi triušių ar lapių auginimu, kviečiami sustiprinti ryšius su kolektyviniais ir tarybiniais ūkiais.

V. Rimvydas

BERN. BRAZDŽIONIS

Po sunkių valandų

Po sunkių valandų kai sugrįšim
Į gimtuosius namus,
Ar pavasario žydinčios vyšnios,
Ar žiema sveikins mus?

Ar berasim ten motinos kapą,
Ar sesuo bus gyva,
Ar su rudenio krintančiais lapais
Verks visa Lietuva?

Ar nebus mūsų skausmas didysis
Vien tik lašas rasos,
Kai po kaimus ir klonius Dubysos
Vien mirtis tealsuos?

Ar be kryžių kapuos nepaklysim
Brolių mūs ir sūnų,
Po sunkių valandų kai sugrįšim,
Po sunkiųjų dienų?...

Ar neverksim, kad tėviškės skundo
Nesiklausėm, kurti,
Savanorių malda kad paskendo
Ne širdy, užmaršty:

„Būkit, broliai, tvirti, tartum plienas
Po ugnies, po karštos,
Ir te, užmirštas, jūsų nė vienas
Pakely nevaitos.

Te širdis jaučia plakančią širdį,
Tegu plaka su ja
Ir parpuolusio šauksmą tegirdi
Tolimam kelyje.

Neškit naštą, likimo uždėtą
Amžių rankos skaudžios,
Kad sutiktumėt rytą žvaigždėtą
Po nakties, po rūsčios!"

SKAITYTOJŲ BALSAI

Kas tos knygpalaikės?

„Mūsų Kelio" Nr. 63 (175) buvo įdėtas dr. Pr. Skardžiaus str. „Vyrai, pajudinkime žemę". Straipsnį skaičiau net uždusdamas, nes viską, ką dr. Pr. Skardžius kalbos reikalais rašo, skaitau su didžiausia atida. Skaitau kartą kitą. Kaip nuostabiai ryškiame veidrodyje stebiu savo paties (kalbos) raukšles. Visi šaltiniai, pvz., „kalba ir senovė," „Gimtosios kalbos" komplektas, J. Balčikonio Žodyno pirmas tomas ir kt. liko anapus geležinės uždangos. Mūsų tremtinių kalba ir raštai kas kartas mažiau žodingi, užteršti svetimybėmis ir vis padrikesni. Tai baisi tiesa, ir taisykimės, kol netoli nuklydę.

Kaip iš dr. Pr. Skardžiaus str. matyti, seniai laukiamas Lietuvių kalbos vadovas jau baigtas ruošti ir rūpinamasi ko greičiau išspausdinti. Maloni žinia, ir kaip čia žmogus nesidžiaugsi! Tačiau ... viena dr. Pr. Skardžiaus teigimas, mano manymu, yra miglotas ir, kas žino, gal iš esmės šiurkštokas.

Rašoma: **„O kiek dabar pasipelnymo tikslais yra leidžiama visokių knygpalaikių, kurių dėl kalbos menkumo kartais nesinori net ir skaityti."**

„Visai geros kalbos lektūros — rašoma: — turime nedaug — ją galima **pirštais suskaityti** ir nurodoma tik 3 knygos: V. Krėvės „Dainavos šalies senų žmonių padavimai", St. Zobarsko „Savame krašte" ir A. Vaičiulaičio „Kur bakūžė samanota". Pridurkas „kt." yra ne tęsinio, bet uždangos signalas, mat, „gerosios knygos tėra tik lašas jūroje".

Tai kaip čia? Jei dr. Pr. Skardžius būtų bent nurodes keletą **knygpalaikių** ar pagaliau kalbininkų linčo vertą leidyklą, galėtum žmogus griebtis profilaktikos priemonių ar kitu kokiu būdu išsikapstytum iš beskaitant paveldėtų klaidų. O dabar be atodairos mestas šešėlis, be kitų, ir į šlovingąsias mūsų knygų leidyklas, kaip antai: „Patria", „Sudava" ir t.t. Ar tik 3 knygos tėra „košernos"? Ar to paties V. Krėvės „Raganius", Maironio, Vaižganto, Valančiaus, Biliūno, Kudirkos raštai į „index librorum prohibitorum"? Ar Zobarsko tik „Savame krašte", o kiti raštai — knygpalaikės? O arkivysk. Svirecko verstas ir kalbininko išlygintas „Naujasis Testamentas" į **pirštais** suskaitomąsias? Gi originaliausia tremtyje ir ne prie širdies, bet į „širdį įsidėtina Pulgio Andriušio poezijos proza knyga „Anoj pusjė ežero"? Pagaliau dr. J. Balio „Lietuvių tautosakos skaitymai" tikę kalbos kultūrai ar ne? Žinoma, pasitaiko pelų tarp grūdų, bet išimtys įrodo taisyklės tiesą.

Namie būdami laikraščiuos ir žurnaluos rasdavome kalbininkų nuomonę apie kiekvieną vertingesnę knygą. Tremtyje, deja, nė viena knyga iki šiol neapibūdinta kalbiniu atžvilgiu. Turime, galima didžiuotis, kalbininkų ir apstu spaudos skilčių, bet vienų viename „Mūsų Kelyje" teužtinkama kuklutis kalbos kampelis. Kieno kaltė? Kam žala?

Ak, po 3 metų (ir leidykloms besilikviduojant) patiriame, kad būsime ... apsinuodiję? Drįstu manyti, kad dr. Pr. Skardžiaus užuomina apie arčiau nežinomas **knygpalaikes** bus kilusi iš paprasčiausio skubotumo.

P. Bražas

Kamerinės muzikos koncertas

Š. m. lapkričio 20 d. dillingiškiai gavo progos pasiklausyti baroko laikų kamerinės muzikos, kurią pateikė pažįstamieji solistai instrumentalistai — Izidorius Vasyliūnas (smuikas) ir Mykolas Saulius (violončelė), talkininkaujant vokiečiams — Max Geiler (fleita) ir Horta Wieser (fortepijonas). Arti poros valandų užtrukusioje programoje, kurios su malonumu klausėsi pilnoka miešto teatro salė publikos, atlikta žymesniųjų tos gadynės kamerinės muzikos autorių (Stamitz, Telemann, Vivaldi, Corelli, Th. E. Bach ir Buxtehude) kūriniai. Koncertas praėjo su gražiu pasisekimu.

Ta proga tenka pastebėti, kad vargu ilgai čia tremtyje besiklausysime savųjų solistų instrumentalistų Iz. Vasyliūno ir M. Sauliaus. Juodu abu yra gavę kvietimus ir sudarę sutartis nuo ateinančių metų balandžio pradėti darbą viename įžymiausių Brazilijos simfoninių orkestrų. Kiek girdėti, kelionės emigraciniai dokumentai jau irgi tvarkomi.

Malonu čia pažymėti tik tiek, kad jie ir emigravę iš pat pirmųjų dienų gali tikėtis dirbti savo specialybėse. Šiaip jau nedaug kam tokia laimė atitenka. Tad sėkmės mūsų menininkams! (z)

Apie vieną „Žiburių" pamfletą

Kada sveikiname solenizantą, mes jam linkime gyventi dar ne porą metų, bet šimtą, ir turėti ne kelis skatikus, bet statinę aukso. Kun. Tumas, pavyzdžiui, visas mūsų operos dainininkes mėgdavo vadinti lakštingalomis.

Šiaurės kraštų žmonės viens antrą sveikina bei reiškia savo nuomonę santūriau kaip pietiečiai. Jeigu ispanui nepavartosi superliativo ir, pvz., apie jo parašytą knygą ar nupieštą paveikslą pasakysi tik „gražus" vietoj „puikus, žavėtinas, nepaprastas!" — jis jausis užgautas ir pagalvos, kad esi neišauklėtas.

Tuo noriu pasakyti, kad kiekvienas sveikina pagal savo temperamentą, išauklėjimą ir paprotį, ir jam įsakyti, kaip jis turi tą daryti, neišpuola. Tad keistokai atrodo „Žiburiuose" 48 nr. iš 1948. IX. 26 pono „A. Z." baisus užsirūstinimas, kad kai kuriuose straipsniuose, kurie paminėjo J. E. p. ministerio Stasio Lozoraičio, Lietuvos Diplomatijos Šefo, einančio Respublikos Prezidento pareigas, 50 metų sukaktį, buvo pavartoti išsireiškimai, anot p. „A. Z.", prasilenkią su tikrove. Jis visus žodžius, kurie jam nepatiko, kruopščiai išrinko, juos pabraukė ir pristatė prie jų šauktukų.

Rašydamas savo straipsnį, p. „A. Z." nežinojo, kad tame pačiame numeryje, kuriame jis taip sarkastiškai pyksta už tam tikrus išsireiškimus, lyg tai gindamas p. Ministerį Stasį Lozoraitį nuo tokios nešlovės, tilps kitas rašinys, kuriame bus paminėtas neseniai miręs gerbiamas kun. Petraitis. Tame nekrologe sakoma, kad kun. Petraitis buvo „europinio masto intelektas" ir „nepakeičiamas retai sutinkamo masto diplomatas" (!!!). Be to, buvo pasakyta, kad „Liet. Bibliografinis Archyvas Berne taip pat velionies dėka įkurtas", nežiūrint to, kad visas Archyvo įkūrimo nuopelnas priklauso idealistui dr. A. Geručiui, o. a. a. kun. Petraitis tik tarpininkavo, persiųsdamas spaudą iš Vokietijos į Šveicariją. Bet šitas netikslus straipsnis, greičiausia, nesugadins nuotaikos p. „A. Z.", kuris su pasipiktinimu mini, kad „tam tikra tremties spauda, per vienerius metus suradusi net tris p. Ministerio Stasio Lozoraičio sukaktis".

Peržiūrėkim visus „Žiburių" numerius ir suraskim bent vieną iš tų trijų paminėjimų! Idomu, kad kiti laikraščiai paminėjo tik dvi sukaktis, o apie trečią net nežinojo. Tik p. „A. Z.", būdamas vienu iš „Žiburių" cenzorių, apie tai žino. Labai būdingas faktas iš „Žiburių" veiklos! Objektyviai redaguojamam laikraštyje net eilinis pilietis, sulaukęs kokio reikšmingo jubiliejaus, yra paminimas! „Žiburiai" mirga nuo sukaktuvininkų fotografijų ir apie juos prirašytų panegyrikų, bet apie tam tikrus žmones tame laikraštyje nerasit reikalingo žodžio.

V. Rastenis „Vienybėje", Nr. 35, mini, kad dabar daug kas rašo atsiminimus ar pasakojimus apie Lietuvos praeitį, bet tuose aprašymuose kartais stinga objektyvumo. Žinoma, rašo Rastenis, nėra taisyklių, kas kada ką turi paminėti. Bet kai tarp pabrėžtų atgimimo žadintojų yra vietos Kapsukui, o nėra Maironiui... tai toki pasakojimai nėra objektyvi medžiaga istorijai.

Ir mūsų tremties, taip pat kaip ir netolimos praeities, gyvenimas su laiku pereis į istoriją, todėl kas nori jį pavaizduoti, — turi plačiau ar trumpiau paminėti šių dienų žinomesnius asmenis, nežiūrint į tai, ar jie žurnalistui patinka ar ne, ar jie priklauso jo partijai ar yra visai nepartiniai. Tik apie išdavikus turim arba tylėti arba juos viešai smerkti.

Krikdemų spauda prezidentą, kilusį iš jų partijos, nors ir patį blankiausią iš trijų buvusių prezidentų, stengiasi padaryti vos ne didvyriu; tuo tarpu kai ta pati spauda neranda vietos kitam mūsų prezidentui, kuris, ar kam patinka ar ne, suvaidino didelį vaidmenį Lietuvos nepriklausomam gyvenime, o tremtyje tapo laisvos Tėvynės simboliu.

„Žiburiai" pyksta, kad p. Ministerio S. Lozoraičio darbai yra plačiai žinomi pasauly. Ką gi padarysi. Tai priklauso, ačiū Dievui, ne nuo „Žiburių"! Pas mane ant stalo guli „Züricher Neueste Nachrichten", vienas iš rimčiausių pasaulinių laikraščių. Šitam numery (1944. XI. 24) aš skaitau vedamąjį straipsnį, parašytą vyr. redaktoriaus Dr. J. Schwarzenbach'o, — „Gefahren einer schweizerischen Isolation": „... da schrieb ein kühner Mann, der Russland in seiner nackten Wirklichkeit erlebt hat, als Vertreter eines gemarterten und besetzten Landes, einen sehr ausführlichen und eindrucksvollen Brief. Es war Herr Stasys Lozoraitis, der bekannte litauische Aussenminister und der ständige Delegierte des Völkerbundes, der als Präsident der 5. (politischen) Kommission die gleiche Stelle in Genf bekleidete, die Bundesrat Motta wiederholt inne hat." Čia neina reikalas apie komisijos numerius (p. Min. Lozoraitis buvo Prezidentu tos komisijos, kuri sudarė visos sesijos darbo planą), bet su kokia etika ir pagarba pasaulinė spauda kalba apie šį didelį kovotoją-patrijotą. To reikėtų p. A. Z. pasimokinti.

Mes matom, kad ir sunkiausiais laikais, — tai buvo lapkritis, 1944, — kada ponai „A. Z.-i" nedrįsdavo nieko veikti ir nieko daryti, J. E. Ponas Ministeris Stasys Lozoraitis keldavo savo balsą už Lietuvos reikalą. Jis buvo, ir mes norim tikėti, kad Jis pasiliks pasaulinės spaudos bendradarbiu, kovodamas dėl Tėvynės laisvės. Taip pat, kaip jis buvo ir pasilieka vienu iš mūsų rezistencijos vadų (apie tai skaitytojui verta paskaityti Lietuvos Įgalioto Ministerio p. pulkininko Kazio Škirpos straipsnį „Minty", Nr. 111, spalio 18 d.).

P. „A. Z.", norėdamas primesti šešėlį P. Ministerio St. Lozoraičio krištolinei asmenybei, šmeižia žmones, kurie rašė apie aukštąjį solenizantą. Taip, pav., apie Dr. V. Zinghausą rašydami, „Žiburiai" padaro nepaprastai gražų šuolį į antisemitizmą. Jie su sarkazmu vadina šį publicistą „Kauno žydeliu". — Dr. V. Zinghauso knyga „Führende Köpfe der Baltischen Staaten" nebuvo kokios nors partijos brošiūra (kaip tas atsitiko su „Suduvio" „Ein kleines Volk wird ausgelöscht"), bet visų trijų Pabaltės valstybių reprezentacinis informacijos leidinys. Jis tokiu istoriškai ir pasilieka, nežiūrint į tai, ar tas „Žiburiams" patinka ar ne. Minėta knyga buvo Nepriklausomybės laikais platinama visų trijų kraštų valstybinių organų ir tremty išleista jos nauja laida atlieka tą pačią reprezentaciją.

Ypatingai neskaniai skamba toji „Žiburių" straipsnio vieta, kur p. „A. Z." bando rodyt savo „sąmojų", sugretindamas a. a. Prezidento A. Smetonos, Ministerio St. Lozoraičio ir Stalino vardus. Šita vieta nereikalauja jokių komentarų. Čia tenka tik šypsotis iš rašėjo naivumo.

Norint užimti tam tikrą padėtį mūsų visuomenėje, ponams „A. Z.-ams" ir „Žiburiams" reikia išmokti pakilti aukščiau savo partijos ir į savo akiratį įtraukti visą lietuvių gyvenimą ir visų pakraipų žmones, o ne vieną parapiją, ir nestoti piestu, jeigu kas pagiria kitos galvosenos asmenis, nes tuomet atrodo, kad Jupiteris pyksta. Reiškia, jis neteisus!

Br. K. Vaičiulėnas

Vinča ketina vykti į JAV

— Devynias dienas trukęs profesionalų imtynininkų graikų-romėnų stiliaus turnyras, kuriame dalyvavo ir mūsų tautietis Juozas Vinča, baigėsi Europos exmeisterio Bruno Mosig laimėjimu. Jis dėl pirmos vietos susitiko su J. Vinča, kurį, po 40 min. trukusios įtemptos kovos, įveikė. J. Vinča turnyre pasiekė dar vieną laimėjimą 41 min. prieš Vokietijos meisterį Gustl Kaiser (Nürnberg), prieš tai buvo lygiosios.

Laisvo stiliaus imtynėse, kurių pasekmės nebuvo užskaitomos į turnyrą, Vinča buvo vienintelis, likęs be pralaimėjimų. Įdomioje kovoje su Gustl Kaiser, privertė savo priešininką po aštuonių minučių pasiduoti, o Bruno Mosig tik keturias minutes ilgiau tegalėjo išsilaikyti prieš seną „vilką" šioje srityje.

Būdamas Kasselyje, Vinča aplankė ir Mattenbergo stovyklą, kur buvo Stovyklos ir Tautinio Komitetų bei SK Lituanicos svečias. Išsikalbėjus apie jo ateities planus, Vinča pareiškė, kad ir toliau galvoja kurį laiką dalyvauti imtynėse Vokietijoje, o vėliau išvykti į JAV, kur New Yorke, kaip anksčiau ten gyvenęs, yra registruotas. Nežiūrint 43 metų amžiaus, Vinča dar visai gerai atrodo. Atsilankymo progą jam buvo įteikta gražiai išleista anglų kalboje knyga apie Lietuvą, kuria jis buvo labai sujaudintas ir pasižadėjo, kiek tik jo jėgos leis, garsinti Lietuvos vardą svetimoje žemėje.

km

DILLINGENO „SAKALAS" LAIMI

Š. m. lapkričio 14 d. Dillingeno lietuvių stovyklos salėje įvyko tinklinio ir krepšinio žaidynės. Be vietinių liet. sporto klubo „Sakalas" ir ukrainiečių „Step", dalyvavo Augsburgo ukrainiečių rinktinė „Czornohora".

Žaidynės pradedamos vyrų tinkliniu „Step"-„Czornohora", kurias laimėjo „Step" 2:0. Moterų tinklinį „Step"-„Czornohora" laimėjo „Czornohora" 2:0.

Vyrų krepšinis tarp ukrainiečių „Step" ir „Czornohora" baigiasi „Czornohoros" laimėjimu 31:28.

Moterų krepšinį „Czornohora"-„Step" taip pat laimėjo „Czornohora" 26:15.

Visų dėmesys buvo nukreiptas į baigmines tos dienos krepšinio rungtynes tarp Augsburgo - Dillingeno ukrainiečių rinktinės ir Dillingeno „Sakalo". „Sakalas" šias rungtynes laimėjo pelnytai 68:33 (23:10).

Taškus pelnė „Sakalui žaisdami: Brinkmanas 16, Spranaitis 15, Paškevičius 6, Sodeika 20, Taraškevičius 0, Kulbis 2, Bernotas 0, Kaibutas 9, Sinkevičius 0.

Įvairios žinios

● **Sovietai iš Austrijos konfiskavę apie 500 garvežių ir apie 5.000 vagonų. Po tokio apgrobimo, Austrijos geležinkelių ūkis turės susmukti. Austrijos vyriausybė kreipėsi su protestu į Sąjungininkų kontrolės tarybą, bet Sovietai greičiausiai visai nesijaudins dėl to.**

● **Italijos užsienių reikalų ministeris grafas Sforza neseniai pasisakė už vieningą Europą, visiškai paneigdamas bet kokią neutralumo ar atsiskyrimo politiką.**

● **Jungt. Tautose smarkiai susikirto atstovai dėl ginklavimosi. Kinija kaltino Sovietus už apmokymą ir apginklavimą japonų belaisvių, kurie kovojo prieš Kinijos vyriausybės kariomenę. Šiuo metu esą 50.000 japonų, dalyvaujančių komunistų pusėje. Be to, kiti 13.000 japonų dirbą kaip technikai.**

● **Britai ir JAV puolė Sovietus dėl dabartinės jų turimos kariuomenės. Sovietai dabar turi 4 milijonus, o turėjo 7 mil., britai turėjo 5 mil., dabar turi tik 800.000 karių. Pagal sovietų plana. Vakarai būtų visai nuginkluoti, Sovietai paliktų galingi, nes 1/3 sumažinimas kariuomenės nedaug sovietams atsilieptų.**

● **Italijos komunistų centrinis komitetas, susidedąs iš 70 narių, paskelbė Italijos komunistams direktyvas, pagal kurias jie turėtų pradėti naują žiemos ofensyvą prieš Marshallio planą, kuris juos ištraukė iš skurdo ir bado.**

● **Airijos ministeris pirmininkas p. John Costello pareiškė, kad Airija nutrauks visus ryšius su britų karūna ir įsigys pilną nepriklausomybę dar prieš Kalėdas. Tai, sakė jis, bus įvykdyta atšaukiant 1936 metų Išorės santykių aktą, kuris vis rišo Airiją su karaliumi. Parlamentas priėmė įstatymą, kuriuo sudaroma nepriklausoma Airija. (DM)**

● **Komunistinis „Chemnitzer Volksstimme" laikraštis rašo, kad nežiūrint policijos įspėjimo, negalima sulaikyti publ. nesijuokus iš rusų filmų. Iki šiol policija tenkinosi tik paskirų besijuokiančių žiūrovų areštavimu, bet jeigu tai nepadės, tai visi kino lankytojai būsią kolektyviškai nubausti. (Štai kaip reikia pratinti prie naujo meno, paremto melu.) (DM)**

● **Kanados ministeris pirmininkas p. Mackenzie King, išbuvęs premjeru 21 metus, pasitraukė iš šio posto, perleisdamas jį prancūzų kilmės kanadiečiui teisininkui Louis St. Laurent.**

● **Ispanijos Franco pravalo falanlistų eilės, ypač tuos, kurie kiek šiaušiasi prieš jį. Vienoje Madrido provincijoje esą suimtų per 114 asmenų.**

● **Pietų Afrikos teisingumo ministeris p. Swart tautininkų kongrese pareiškė, kad komunizmas Pietų Afrikai esąs daug pavojingesnis negu paprastai manoma, ypač neeuropiečių tarpe. Jo pareiškimu, vyriausybė darysianti viską, kas yra jos galioje, kad tą grėsmę apvaldytų. (AP)**

● **Amerikoje neseniai sudaryta Izraelio korporacija, kurios tikslas yra sutelkti pradžioje 6.000.000 dolerius Palestinoje statybos problemai išspręsti. Žydų valstybėje statybos klausimas, esą, bus galima išspręsti per 3—5 metus, įdėjus nuo 25 iki 50 mil. dolerių, pareiškė organizacijos sekretorius Jacob M. Alkow. (HTB)**

● **Norvegijos vyriausybė paprašė parlamentą 112 milijonų kronų gynybos reikalams. Ji nurodė, kad dabartinė įtemtoji padėtis tarp didžiųjų galybių galinti įtraukti ir Norvegiją į šią riziką", praneša Reuter.**

● **Italijos žinių agentūra Ansa pareiškė, kad svetimas lėktuvas, skrisdamas labai aukštai, Italijoje numetė radijo siųstuvą. Kaimiečiai pasekę pastebėtą lėktuvą ir besileidžiantį parašiutą, gi tuo būdu rastą radijo siųstuvą perdavę karabinieriams.**

I.R.O. PAIEŠKOJIMŲ ĮSTAIGA, AROLSEN prie KASSELio, ieško šių asmenų:

97. **Gaubas** Juozapas, 60 mt., g. Kaune, pask. žinia iš Šiaulių apskr. Gasčiūnų v. Kazokų km.; **Glatt** Ania (Chana-Basia), g. 1902. 4. 13, pask. žinia iš Stutthofo; **Glatt** Liolia Leib, g. 1931. 4. 27, pask. žinia iš Stutthofo; **Glodenis** Zenonas, g. 1897. 8. 10 Lietuvoje; **Goldblat** Mina, g. 1933 m. Tauragėje, pask. žinia iš Auschwitzo; **Gorbunovaitė** Ema, g. 1924. 7. 4, paskut. žinia iš Rottenbach; **Gordon** Minucha, 65 mt., g. Šiluvoje, pask. žinia iš Buchenwald; **Gotz** Zevul, pask. žinia iš Müncheno; **Graver** Peter, g. 1915. 4. 5 Tauragėje; **Jansonienė** Alma su vaiku, pask. žinia iš Kesių; **Jarovski** Aba, g. 1908, pask. žinia iš Betygalos-Vilkaviškio; **Gudaitytė** Elė, 27 mt., pask. žinia iš Gummen, Pomeranijoje; **Gudaitienė** Ema-Emilija, 58 mt., g. Virbalyje, pask. žinia iš Gummen, Pomeranijoje; **Gulmanas** Viktoras, g. 1919; **Gurvič** Luise, g. 1928 Kaune; **Kacas** Josef, pask. žinia iš Dachau; **Klompus** Mozė, g. 1905 Kybartuose, pask. žinia iš Kauno; **Kozlovski** Berko, g. 1940. 12. 20 Alšėnuose, pask. žinia iš Alšėnų; **Kriulskienė** Teresė, 45 mt., pask. žinia iš Vilkaviškio; **Kunčinas** Stasys.

Amerikos lietuvis Mr. **M. Brooks**, 1413 R. Church Ave, Scranton, Pa., ieško savo sesers Brokevičiutės Onos sūnaus **Vosyliaus** Juozo, kilusio iš Kancavos km., Marijampolės apskr. Jį patį ar žinančius prašo atsiliepti tiesiog jam arba Vytautui Pajaujui, **Schwenningen a. N.**, Bärenstr. 4.

Amerikos lietuvis JONAS GRIGONIS, Box 285, Oxford, Mas., mums atsiuntė šią nuotrauką, prašydamas surasti tą vyrą, kuris yra kitų ant rankų pakeltas. Iš matomų nuotraukoje barakų galima spėti, jog tai vaizdas iš Seligenstadto lietuvių stovyklos. Save atsipažinęs prašomas ir mums pranešti, kad žinotume, jog ieškomasis asmuo yra susiradęs.

Tautietis Jonas Grigonis toliau laiške rašo, kad jei nesusiras ieškomasis, gali ir kiti į jį kreiptis, tik turį būti negerią svaigiųjų gėrimų ir nerūką. Duosiąs darbą ir aprūpinsiąs reikalingais įvažiavimo į Ameriką dokumentais tik vieną asmenį. Darbas nuolatinis ir pelningas.

Neturintieji Amerikoje giminių ar pažįstamų, galį kreiptis į tautietį **Simoną Zavistauską**, 5 Mendon Str., Worcester, Mass., USA.

PATIKSLINIMAS

Šiuo patikslinome, kad š. m. lapkričio 13 d. „Mūsų Kelio" 64-me numeryje tilpusios 1-me ir 4-me puslapiuose foto nuotraukos iš Lietuvių Dailininkų ir Architektų suvažiavimo yra p. B. Borjero. Dailininką Borjerą už jo pavardės po nuotraukomis prasileidimą labai atsiprašome.

„MK" Redakcija

IEŠKOMA NASLAITĖ

Kas žinote arba globojate mažametę lietuvaitę, kurios tėvai yra tikrai mirę, rašykite šio laikraščio adresu. Bus pagelbėta susirišti su viena amerikiečių lietuvių šeima, norinčia tokią našlaitę adoptuoti.

SALDAINIŲ SPECIALISTAMS

Amerikietis lietuvis ieško saldainių meisterio, dirbusio Lietuvoje „Birutės", „Rūtos", „Talkos" ar kituose saldainių fabrikuose. Jam bus parūpinta darbo ir buto garantijos emigracijai į Jungtines Amerikos Valstybes.

Rašyti: A. Ramanauskas, Litauisches Lager, Ingolstadt a. D.

Sprangauskas Jonas, c/o Lithuanian Club, 337 Union Ave., Brooklyn 11, N.Y., USA, ieško **Jurgio** ir Prano **Sprangauskų**, kilusių iš Užtakų kaimo, Rumšiškės valsč., taip pat ir kitų giminių. Žinantieji prašomi pranešti.

Mr. Miliunec (Milinčius), 57-38, 63 Rd., St. Maspeth, L.J., N.Y., USA, ieško **Akstinaitės** Justinos, kilusios iš Rendamonių kaimo. Merkinės valsč.; ji yra mano pusseserės duktė.

J. ir A. Zabotkai, tėvas ir brolis, ieško savo dukters-sesers **Zabotkaitės** Vandos. Rašyti: 69-21 Grand Ave, Maspeth, L.J., N.Y., USA.

K. DONELAIČIO „METAI"

Jau išspausdinta ir gruodžio mėn. pradžioje išeina iš spaudos lietuviška K. Donelaičio **„Metų"** laida su V. K. Jonyno iliustracijomis. Knyga atspausdinta kaip Lietuvoje dviejomis spalvomis, didelio formato, gerame popieriuje ir kietai įrišta.

Ligi š. m. gruodžio 15 d. knygą papigintai gali užsiprenumeruoti:

1. Gimnazijų ir kitų lietuviškų mokyklų mokytojai ir mokiniai pagal direktoriaus patvirtintus sąrašus po 8,- DM už egz.;

2. Eiliniai prenumeratoriai — po 12,- DM už egz. Prenumerata užskaitoma pinigus prisiuntus iš anksto. Po gruodžio 15 d. prenumerata nebebus priimama. Iš anksto neužsiprenumeravusiems pavienio egz. kaina 15,- DM. Persiuntimo išlaidos leidėjo. Kreiptis šiuo adresu: V. K. Jonynas, (17b) Freiburg i. Br., Zasiusstr. 122. (3)

FRATERNITIEČIŲ DĖMESIUI

Š. m. lapkričio 27—28 d. Augsburge, Hochfeldo stovykloje, įvyksta gydytojų ir studentų „FRATERNITAS LITHUANICA" korporacijų 40 metų sukakties minėjimo

SUVAŽIAVIMAS

Dėl adresų stokos negalėdami visų asmeniškai pakviesti, prašome korp. būtinai atvykti.

Maloniai kviečiamos dalyvauti medikių ir odontologių „Patria" korporantės.

Atvykę suvažiavimo dalyviai registruojasi stovyklos ambulatorijoje.

Suvažiavimo pradžia lapkričio 27 d. 18 val.

(3) **VALDYBA**

Redakcija straipsnius taiso bei trumpina savo nuožiūra ir nesunaudotų rankraščių nesaugo. ● Už skelbimų turinį redakcija neatsako. ● Užuojautos, sveikinimai ir skelbimai bei pranešimai iki 10 petito eilučių — 5,- DM, toliau už kiekvieną eilutę po 50 pf. ● Paieškojimo skelbimai privalo būti apmokėti už kiekvieną paieškomą asmenį po 1,- DM. ● Už skelbimus ir paieškojimus pinigai siųsti kartu su tekstu. ● Platintojai už surinktą prenumeratą ir parduotus paskirus numerius gauna 10 % nuolaidos. Laikraščio grąžinimai vengtini. ● Prenumeratos mokestis su pašto ir ekspedicijos išlaidomis vienam mėnesiui 3,- DM, užsienyje dvigubai. Paskiro Nr. kaina 0,40 DM.

Printer: Verlagsanstalt Manz, Dillingen/Donau. — Population to be served: 20.000.

MŪSŲ KELIAS

Išeina trečiadieniais ir šeštadieniais

Dillingen a. d. Donau, Kapuzinerstr. 16

Vyr. Redaktorius D. Penikas

Redaktorius Al. Laikūnas.

Lithuanian Newspaper „OUR WAY", Semi-Weekly. Authorized by EUCOM HQ, Civil Affairs Division. Authorization No. UNDP 205. Circulation 4000.

MŪSŲ KELIAS

LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS

Staigmena Chicagos lietuviams

AKT. ST. PILKOS LAUKIA DIDELĖ ATEITIS AMERIKOJE

Kas gyvena Chicagoje, tas žino, kad vasaros metu (o vasaros čia negailestingai karštos ir tvakios) šventadieniais, norint turėti kokią nors pramogą, reikia pasirinkti kiną, paplūdymį, kur žmonių kaip silkių bačkoj, arba piknikus, kuriuose vieni stumdosi prie baro, kur upeliais liejasi alus ir kitokie gėrimai, antri ant pievelės išvirtę ilsisi, o jaunimas, kuris po penkių ar šešių darbo dienų dar jaučiasi nepavargęs, gali tvankioj palapinėj trypti lietuviškas polkutes arba amerikietiškas jitterbug, prie kurio, tur būt, daugiau tenka sušilti, negu fabrike kalant geležis.

Tiesa pasakius, ir šitos pramogėlės ne visiems jau taip lengvai pasiekiamos: sakysim, aš gyvenu Šiaurinėj Chicagoj, o Vytauto daržas, garsiausia piknikų vieta, nuo manęs už kokių 20 mylių. Arba nuvažiuok tu man iš Cicero, kur yra didoka lietuvių kolonija, į Michigan ežerą pasimaudyti, nors tave ir labai viliotų gaivinantis vanduo ir paplūdymio smėlis, neturėdamas automobilio ar labiau prasigyvenusio draugo, kuris tavęs vargšo pasigailėtų ir kartu pasiimtų.

Taigi, milžinas Chicago per vasarą įkyri nepaprastai. Bet vasara neamžina, praėjo. Iš Paryžiaus atvažiavo prancūzų baletas, kuris su didžiausiu pasisekimu vykdė gastroles, pradėjo veikti opera, dramos teatrai. Bet amerikiečių drama gali būti įdomi tik tam, kas gerai kalba angliškai, kuo, deja, dauguma senųjų lietuvių ir dabar atvykusių grinorių pasigirti negali; o vietinis jaunimas tuo, atrodo, iš viso neper daugiausiai domisi. Pagaliau jau taip yra, kad žmogus vis trokšta ko nors savo, lietuviško, gimtąja kalba ir mūsų pačių dvasią atstovaujančio.

Džiugu, kad šio rudens pradžia šiuo atžvilgiu buvo mums labai palanki, spalių mėnesio 17 d. Sakalų salėje susilaukėme „Naujienų" rengiamo vaidinimo „Aušros Sūnūs". Tai daugeliui pažįstama S. Kymantaitės-Čiurlionienės 4-ių veiksmų drama, bet Chicagos lietuvių tarpe pirmą kartą, taigi aš ir norėčiau tarti apie tai porą žodžių.

Statant kurį nors scenos veikalą, sunkiausia našta ir su ja surištas pasisekimas ar nepasisekimas priklauso režisoriui. Šį kartą „Naujienos" pasikvietė ne tik Lietuvoje, bet ir Chicagoje iš senesnių laikų žinomą Kauno Dramos artistą St. Pilką, kuris ne tik veikalą režisavo, bet ir pats atliko vieną iš svarbiausių knygnešio Rusteikos rolę.

Su dideliu nekantrumu Chicagiečiai laukė spalių 17-tosios, kad išvydus „Aušros Sūnų" premjerą šiame Amerikos pramonės ir biznio centre.

Dar kelias valandas prieš vaidinimo pradžią pradėjo rinktis publika, kad užėmus geresnias vietas ir nereikėtų lindėti kur nors balkono gilumoje, kur reikia gerai įtempti ausis, norint girdėti aktorius scenoje. Mat, Sakalų salė, kaip ir daugelis kitų salių, kur panašūs pasirodymai įvyksta, tikrai negali pasigirti savo akustika, kas artistus verčia perdėtai garsiai kalbėti ir tuo apsunkina jiems vaidybą.

Ligi nustatytos valandos salė, galinti sutalpinti kelis tūkstančius žiūrovų, prisirinko pilnutėlė, ir publikai neteko perdaug nekantrauti, nes vaidinimas pradėtas be jokio pavėlavimo.

Šią sudėtingą psichologinę dramą daug kartų galėjome matyti Lietuvos teatruose, vaidinant mūsų profesionalams. Šį sykį ją suvaidino vietiniai scenos mėgėjai Amerikos lietuviai ir keli atvykę tremtiniai, daugiausia scenoje naujokai, neskaitant paties St. Pilkos. Taigi galime įsivaizduoti, kiek sumanumo, meniško nujautimo, triuso ir scenos meilės turėjo parodyti St. Pilka, pateikdamas publikai veikalą tokį kokį jį matėme. Tai, ką sceninis pasirodymas svarbiausiai reikalauja, buvo meistriškai atlikta: žiūrovas jautėsi pagautas veiksmo ir tragiškose vietose šluostėsi ašaras, o komiškais momentais publikoj skambėjo juokas. Nekalbant apie patį p. Pilką Rusteikos rolėje, kurią jis atliko taip, kaip buvo galima laukti iš šio menininko profesionalo, visi kiti savo rolėse pasrodė labai gerai. Įkvėpti režisieriaus, jie ne vien tiktai techniškai atliko jiems veikale tekusias roles, bet buvo juntama, kad vaidindami kartu pergyvena šią rusų žandarų persekiojamos lietuvių šeimos tragediją. Ypač stiprus pasirodė moteriškas ansamblis. Grimas, scenos sutvarkymas bei kitos techniškos smulkmenos atliktos be priekaišto.

Žiūrovai, nusileidus scenos uždangai, entuziastiškai plojo. Skirstėmės namo jausdami, kad štai kažką išsinešame, kas yra daug vertingiau nei, piknikų dulkės. Ypač įstrigo atmintin vienas nepažįstamų žmonių pasikalbėjimas, grįžtant tramvajumi namo. Tai, matyti, motina ir sūnus, jau amerikietis, tai supratau iš jo tarsenos. Motinos užklaustas, kaip jam patiko vaidinimas, vaikinas karštai ėmė aiškinti, kad keletą kartų turėjo siekti nosinės, kad paslėptų ašaras. „Taip, tai buvo labai, labai geras lošimas ant steičiaus apie Lietuvą".

Esu įsitikinęs, kad tokie sceniniai pasirodymai ne tik teikia dvasinio peno savo lietuviško meno išsiilgusiems tautiečiams, bet ir varo platų lietuvybės barą vietinio jaunimo tarpe, kurio dauguma iš savo tėvų labai mažai ką apie mūsų praeitį, didvyriškas kovas bei atsparumą galėjo patirti.

Viena ausimi teko nugirsti, kad panašūs pasirodymai šį rudenį pasirodys dažniau, nes St. Pilka dar keletą veikalų režisuojąs. Iš visos širdies šį užsimojimą sveikiname. Nors dirva panašiam kultūriniam darbui ir nėra labai palanki, nes tam labai trūksta pajėgų, tačiau tikime, kad tiems, kurie pasiryžę dirbti, energijos nepritrūks, ir Chicagos lietuvių kolonijos galės ir vėl pasidžiaugti gražiais šio tikrai kultūrinio darbo rezultatais.

T. Voldemaras

KARIUOMENĖS ŠVENTĖ

Šiemet lapkričio 23 dieną sukanka 30 metų, kai buvo pradėta organizuoti Lietuvos kariuomenė. Nepriklausomoje Lietuvoje savo kariuomenės šventę kiekvieneriais metais iškilmingai minėdavome, nes kariuomenė juk buvo mūsų laisvės ir nepriklausomybės laidas. 1918 m. vasario 16 dienos aktu mūsų tauta pareiškė visam pasauliui savo tvirtą pasiryžimą tapti laisva nepriklausoma valstybe. Tų pat metų lapkričio 23 d. pradėta organizuoti mūsų kariuomenė tą savo tautos pasiryžimą įgyvendino.

Viena aišku ir neginčyjama, kad be savo ginklo pajėgos, be savos kariuomenės mūsų tauta nebūtų įstengusi atstatyti nepriklausomos Lietuvos valstybės. Mūsų tautoje nuo amžių gyva laisvės idėja, ir ji nekartą su ginklu rankoje jos siekė. Tad 1918 m. pabaigoje ir 1919 m. pradžioje, kai savanoriai buvo pašaukti ginti savo tautos laisvės, tūkstančiai lietuvių stojo prie ginklo. Priešų buvo daug. Iš rytų į Lietuvą slinko raudonarmiečių gaujos, pietuose lenkai kėsinosi į Lietuvos žemes, o taip pat ir karą pralaimėjusi Vokietija stengėsi užgrobti Lietuvą ir visą Pabaltijį (bermontininkų žygis). Lietuvos savanoriams laisvės karų dalyviams trūko ginklų ir aprangos. Bet netrūko pasiryžimo, drąsos ir savo tautos laisvei pasiaukojimo.

Mūsų savanorių laisvės kovų žygiuose atgimė senovės lietuvių karių dvasia, atgijo karžygiškumas, kuris prie Žalgirio sutriuškino kryžiuočių galybę, kuris rytuose sulaikė totorių antplūdį į vakarus, o dabar lietuviai kariai tokiu pat didvyriškumu grūmės su bolševizmo antplūdžiu.

Mūsų kariuomenė gimė ir brendo laisvės kovų žygiuose. Tais savo žygiais Lietuvos istorijoje ji gražiai atžymėjo savo vardą ir jos didžių nuopelnų niekas nenuginčys. Taikos metu mūsų kariuomenė buvo tautos auklėjimo mokykla. Ji mūsų jaunuomenėje stengėsi įdiegti ir išugdyti geruosius kario savumus.

Prieš dešimtį metų Lietuvos nepriklausomybei pradėjo grėsti pavojus. Jis nuolatos didėjo: lenkų ultimatumas, Klaipėdos užgrobimas, raudonosios armijos įgulų į Lietuvą įvedimas ir pagaliau 1940 m. birželio 15 d. bolševikai okupavę Lietuvą visiškai užsmaugė jos laisvę. Lietuva viena atsispirti prieš tuos pavojus buvo bejėgė, ir kylanti antrojo pasaulinio karo audra Lietuvą pirmiausia palietė. Lietuvos kariuomenė, stovėjusi mūsų tautos laisvės sargyboje, prieš savo tautos laisvės priešus net ginklo nepakėlė. Dėl to mūsų kariuomenė, o ypač buv. vadai yra smarkiai ir pakaltinami. Tačiau šiuo atveju teisingą sprendimą tepadarys tik istorija, ir mes šiandien mūsų kariuomenės dėl to nekaltinam. Per daug jau didelė nelaimė mūsų tautą užgriuvo, ir mums sunku buvo ką nors lemti, kad savo tautos tragediją palengvintume.

Pačiu sunkiausiu ir tragiškiausiu metu, kai klastos ir smurto priemonėmis buvo užsmaugiama Lietuvos laisvė, lietuviai kariai dėl jos negalėjo kautis, tačiau lietuvis karys liko ištikimas savo tautos laisvei ir, kur tik gali, jis dėl laisvės kovojo ir tebekovoja. Mūsų tautos rezistencijai daugiausia patyrusių ir patvarių kovotojų davė kariai.

Didžiausias mūsų šių dienų tikslas — Lietuvos laisvė. Siekdami Lietuvos išlaisvinimo, turime savy ugdyti kario dvasią ir savumus. Didžiausias kario privalumas — ne brutalumas bei žiaurumas, bet ta didelė meilė, apie kurią kalba Šv. Jonas savo Evangelijoje: „Niekas neturi didesnės meilės, kaip tas, kas gano savo gyvybę už savo prietelius" (Jono, 8, 13). Meile savo tautai, meile savo kovos draugams degė nepriklausomybės kovų savanoriai, tąja meile liepsnoja ir Lietuvos partizanai, garbingai astovaują mūsų laisvės kovų karžygius. Ta didelė meilė savo tautai ir savo laisvės siekiantiems tautiečiams turime liepsnoti ir mes visi, kur mes likimo bebūtume išblaškyti. Nes tik didelė ir pasiaukojanti meilė ugdo didvyrius ir skatina prie kilnių žygių, o vienas iš tokių yra mūsų tautos laisvės kova, kuriai mes visi esame įpareigoti.

A. Merkelis

Bolševikas savo protu negyvena

PRANZŪZŲ GENERALINIS STREIKAS PADIKTUOTAS KOMINFORMO KONFERENCIJOS TORINE

Prancūzų angliakasių generalinis streikas kraštui padarė miliardus nuostolių. Prancūzijos vidaus reikalų ministeris Julis Moch paskelbė, kad jis buvo organizuotas kominformui įsakius. Louis Rollin (P.R. L.) parlamente užklausė vidaus reikalų ministerį plačiau paaiškinti. Vidaus reikalų ministeris ilgai dėstė tą klausimą ministerių kabinete, tačiau susilaikė nuo bet kurių viešų komentarų.

Štai ne seniai Amerikiečių institutas paskelbė pastarajame biuletemyje apie Torine įvykusį kominformo posėdį, kurio pasitarimo išdavos, manome, bus įdomios ir mūsų skaitytojams.

Š. m. rugsėjo viduryje Torine įvyko kominformo generalinio sekretoriato konferencija. Joje dalyvavo 4 prancūzai — C.G.T. — profesinių sąjungų ir C.A.D.J. (Centre d'Action et Defense dea Immigrés — Imigrantų veiklos ir apsaugos centras). Italus atstovavo komunistų partijos karinių dalinių atstovas. Kominformo konferencijai vadovavo Tadej Belanov, politinio biuro narys, ir Schnayder — sudetas-vokietis, priklausąs čekų komunistų partijos ūkiško biuro atstovas kominformui. Be jų, dalyvavo bulgarų profesinių sąjungų atstovas Jvan Raykovsky, vadovaująs tarptautinei darbininkų tarpusavio paramai.

Torinas, šiaurės Italijos miestas, yra vietovė, iš kurios palaikoma Vakarų Europoje esanti bolševikų „penktoji kolona", kuriai vadovauja Luigi Longo, „Italijos veiklos fronto" vadas, savo rankose turįs taip gausias ūkiškas priemones.

Torine paruošta 29 straipsnių instrukcija, kurioje nurodoma: „atsikratyti prancūzams nuo amerikinės priespaudos — sunaikinti prancūzų pramonę ir ūkišką gyvenimą." Toliau pažadama, kad sunaikinus „amerikiečių agresorius" tuoj bus suteikiama paramą iš „brolišku liaudies demokratinių respublikų ir galingosios Sovietų Sąjungos".

Prancūzijos komunistai nurodė, kad po pernykščio streiko jie atsidūrę dideliame skurde. Kominformo atstovai Schnayder ir Raykovski tuoj ėmėsi patikrinti Prancūzijos kompartijos finansinį pajėgumą. Kominformas sutiko, kad C.G.T. organizuotų tarptautinę finansinę „paramą". Juodu savo keliu patikrino, kad kai prancūzai komunistai imsis „tiesioginės veiklos plačiu mastu", tuoj pat gaus paramos iš JAV profesinių sąjungų, o ypač iš Čekoslovakijos ir Lenkijos.

Vertė J. Agaras

Paul Hoffmann:
„JOKS AGRESORIUS NEDRĮS PULTI VIENINGOS EUROPOS"

Europos atstatymo administratorius p. Paul Hoffman Londone pareiškė, kad „joks agresorius niekad nedrįs pulti vakarų kratšų, jei jie pasiliks vieningi. Jei paimsime žaliavų šaltinius, pranašesnė jėga yra su laisvomis tautomis".

Toliau p. Hoffmanas nurodė, kad Rusija su savo satelitais turi mažiau negu 250 milijonų gyventojų, kada laisvasis pasaulis sudaro per 500 milijonų gyventojų.

Sovietų Sąjunga turi tik 20 % pasaulinės plieno gamybos, o laisvieji kraštai kartu su JAV — 75%. (AP/m)

JAV 12 RAUDONŲJŲ BUS TEISIAMA SAUSIO 17 D.

HTB iš New Yorko praneša, kad 12 aukštųjų Amerikos komunistų partijos vadų, kaltinamų konspiracija esamai vyriausybei nuversti, bylos nagrinėjimas, kuris buvo 4 kartus atidėtas, prasides 1949 m. sausio 17 dieną. Teisėjas Medina pareiškė, kad šį byla esanti labai svarbi vyriausybei, kaltinamiesiems ir visuomenei ir todėl dėl bylos atidėjimo nebekyla klausimo. Į kaltinamųjų suolą sės šie komunistai: tautinės komunistų partijos pirm-kas W. Foster, New Yorko miesto komunistų tarybos narys Benjamin J. David, Partijos gener. sekret. E. Dennis, tautinis darbininkų sekret. J. Williamson, organizacijos sekret. H. Winston, Švietimo direkt. Jakob Stachel, Michigano valstybės partijos pirm-kas C. Winter, „Daily Worker" redakt. J. Gates ir kt.

● AP iš Romos praneša, kad Šventiesiems — 1950 — metams atžymėti Centrinis komitetas yra pasiūlęs Romos katalikams, kad balandžio 3 diena būtų paskirta maldoms — dvasiškai pasiruošti šventiesiems metams minėti.

Balandžio 2 dieną Popiežius Pijus XII, tądien minėdamas savo 50 metų kunigystės sukaktį, pasakys per radiją kalbą. (NYHT)

Tremtiniai apleidžia įgrisusią Europą

ANTRUOJU TRANSPORTU Į JAV IŠVYKO 802 DP

Š. mėn. 8 d. iš Bremerhaven išplaukė į JAV antrasis DP transportas pagal naująjį imigracijos įstatymą. Jis susidėjo iš 802 asmenų. Prieš sėsdami Gen. Bundy laivan, jie pasiuntė Prezidentui H. S. Trumanui padėkos telegramą, kuria jis taip pat sveikinamas su rinkimų laimėjimu.

Kaip nurodo IRO, su šiuo transportu išvykę ir 37 našlaičiai, globojami įv. JAV šalpos draugijų. Pagal tautybes keleiviai, tomis pat žiniomis, pasiskirstę šiaip: lenkų — 347, latvių — 99, be pilietybės — 90, mažesnėmis grupėmis vykę lietuviai, čekoslovakai, ukrainiečiai ir žydai. Tikybomis pasiskirstymas toks: Mozės — 275, R.katalikų — 260, graikų katalikų — 122, protestantų — 96 ir ortodoksų — 64. Didžiausia šeima buvusi vieno lietuvio profesoriaus, vykstančio dirbti į Niagaros universitetą: be jo paties ir žmonos, kartu vykę jų keturi vaikai ir uošvienė. (Tai prof. Vasiliauskas iš Vilniaus un-to. Red.)

Ir šio transporto keleiviai pabirę po keliolika į įvairius JAV šteitus. 86 lietuviai (?, red.) pasisakė važiuoją pas vieną ir tą patį savo globėją: Mr. A. T. Gallicott, Senatobia. (z)

SPALIŲ MĖN. EMIGRAVO ARTI 10.000 DP

Kaip informuoja IRO, spalių mėn. iš amerikiečių zonos Vokietijoje emigravo į įvairius kraštus 9.662 DP. Palyginti su praėjusiu mėn. — 400 asm. daugiau. Dauguma išvyko į Kanadą — 3.435 asm. (rugsėjo mėn. 2.654), 500 į Australiją, po 2—300 į Prancūziją, Venecuelą, Braziliją ir D. Britaniją, po 100 į Paraguajų ir Olandiją.

Visi kiti emigravo individualiai į Palestiną, Švediją, toliau — į Boliviją, Braziliją, Columbiją ir Urugvajų. Net mažoji Haiti pirmą kartą DP emigracijos praktikoje figūravo kaip kelionės tikslas.

Nutautėjimo pavojai mišriose šeimose

(Pradžia 1 pusl.)

tuščiai aistrai ar medžiaginiams išskaičiavimams; darydami savo gyvenime tą svarbų žingsnį, jie žiūrės ir tautinio reikalo. Tautinė savigarba neleis jiems kurti mišrias šeimas ir tuo išsižadėti savo lietuviško kraujo, o kartu ir tėvynės Lietuvos, dėl kurios buvo tiek daug kentėta ir sielotasi.

Tuo klausimu turėtų daugiau susirūpinti mūsų spauda, mokykla, organizacijos ir bažnyčia. Reikėtų labiau įsąmoninti mūsų jaunimą ir įsakmiai, net gyvenimo pavyzdžiais, nurodyti tuos pavojus, kurie tautine prasme iškyla mišriose šeimose. Juk anuomet mūsų tautinio atgimimo veikėjai labai ryškiai tiek spaudoje, tiek pačioje literatūroje parodė tą žalą, kuri kyla mūsų tautai iš mišrių šeimų. Jei tai būta savoje tėvynėje, tai ką bekalbėti apie tremties sąlygas. Todėl bus visai ne pro šalį, jei mūsų scenoje, literatūroje pasirodys mišrių šeimų neigiamosios pusės, pavaizduojant jas realesne forma.

Reikia rūpintis, kad išvykęs jaunimas turėtų progos ir svetimuose kraštuose dažnai susitikti tarpusavy vakaruose, organizacijų susirinkimuose ir pan. Ir ten susikūrusi spauda ir organizacijos turėtų veikti ta pačia linkme ir rūpintis, kad kuo mažiausiai tesusikurtų mišrių šeimų. Kuo daugiau tuo rūpinsimės, tuo daugiau surasime ir atitinkamų būdų. Gražiai pasielgtų mūsų jaunieji, kurie prieš išvykdami, jei turėjo bendrų ryšių, susižieduotų ir vėliau įgyvendintų — sukurtų lietuvišką šeimą tremtyje. Nebūtų pro šalį, jei tie patys jaunuoliai turėtų progos pasikalbėti su tais savo tautiečiais, kurie jau yra tokias mišrias šeimas sukūrę ir kurie jau šiandien apgailestauja, kad yra padarę klaidą. Jie jau šiandien skundžiasi, kad tuo pačiu atitrūko nuo lietuviškos bendruomenės ir labai skaudžiai tai pergyvena. Todėl jų pavyzdžiai turėtų būti įspėjančiais ženklais ir tiems, kurie išvyksta į svetimus ir tolimus kraštus.

A. Vil.

● Ispanijos „nekarūnuotas" monarchas generalissimus Franco amerikiečių laikraščio „Newsweek" diplomatiniam korespondentui pareiškė, kad tarp Ispanijos ir JAV būtų buvęs jau rastas susipratimas, jei ne D. Britanijos kišimasis. „Britai visada kišasi į Ispanijos-Amerikos vidaus reikalus", pasakė Franco. (AP)

● Kinijoje keliama mintis, kad dabartinis prezidentas Čiangkaišekas turėtų pasitraukti arba pasiimtų ligas atostogas „poilsiui", kad tuo metu būtų sudaryta nauja vyriausybė, kuri jau mėgintų ieškoti realesnės paramos Amerikoje, tvarkytų socialinį klausimą ir ieškotų būdų esamam karui likviduoti.

Jei Čiangkaišekas pasitrauktų, jo vieton ateitų dabartinis viceprezidentas Li Tsungjen. (HT)

● Rumunijos komunistinė spauda smarkiai puola Prancūzijos vyriausybę už tai, kad per vykstančius streikus buvo suimta jų diplomatai ar jų žmonos ir kad jie užtai ištremiami. (AP)